

AZƏRBAYCAN VETERANI

Azərbaycan Respublikası Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatının orqanı

04-05 (146-147) 18 mart 2020-ci il

İctimai-siyasi qəzet

Azərbaycan və Türkmənistan prezidentləri mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər

Martın 11-də sənədlərin imzalanması mərasimindən sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkmənistan Prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədov mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər.

Əvvəlcə Azərbaycan Prezidenti bəyanatla çıxış etdi.

Prezident İlham Əliyevin bəyanatı
-Hörmətli Qurbanqulu Məlikquliyev,
Hörmətli qonaqlar, xanımlar və cənablar.

Hörmətli Qurbanqulu Məlikquliyev, Sizi Azərbaycanda bir daha ürəkdən salamlayıram.

Sizin səfərinizə çox şadım və əminlik ki, bu səfər ölkələrimiz və xalqlarımız arasında dostluq, qardaşlıq əlaqələrinin daha da möhkəmlənməsinə xidmət edəcək. Xalqlarımız əslərboyu mehriban şəraitdə yaşayır, işləyir, bir-birinə dəstəkləyir, bir-birinə kömək edirlər. Ölkələrimizin müstəqil dövlətlər kimi təşəkkülünün bütün mərhələlərində biz həmişə bir-birimizi dəstəkləmişik. Bu gün həmin dəstək həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli formatda, beynəlxalq qurumlar çərçivəsində əməkdaşlıqda hiss olunur. Fərsətdən istifadə edib Sizi və bütün qardaş türkmən xalqını Türkmənistanın bitərəfliyinin beynəlxalq aləmdə tanınmasının 25 illiyi münasibətilə təbrik etmək istədim. Türkmənistan bu illər ərzində böyük və şərəfli inkişaf, quruculuq yolu keçib. Bu yol türkmən xalqı qarşısında böyük perspektivlər açıb və Türkmənistanı dünyada böyük hörmət qazandıran Türkmənistanın bitərəf ölkə kimi bütün dünya birliyi tərəfindən tanınması və Sizin yürütdüyünüz fəaliyyət xətti türkmən xalqının, habelə Sizin dostlarımızın və tərəfdaşlarımızın ümidlərinə və mənafeələrinə tamamilə uyğundur. Biz qonşularınız və mehriban dostlarınız kimi Sizin uğurlarınıza həmişə sevinirik. Dəfələrlə Türkmənistanda olarkən həmişə ölkənizin çox sürətli, dinamik inkişafını görürəm. Bilirəm ki, dövlətinizin inkişafının bütün mərhələlərinə, o cümlədən şəhərsalma ilə bağlı məsələlərə Siz özünüz ciddi nəzarət edirsiniz. Keçən dəfə mən çox müasir idman qurğuları ilə də tanış olmaq imkanı əldə etdim. "Asiada"nın uğurla keçirilməsi münasibətilə Sizi təbrik etmək istədim. Belə genişmiqyaslı idman yarışlarının keçirilməsi həm müasir infrastruktur, həm də təşkilatçıların peşəkarlığını, ustahlığını tələb edir. Buna görə Sizi bu böyük beynəlxalq uğur münasibətilə bir daha səmimi-qəlbədən təbrik etmək istədim.

Aşqabadın müasirləşməsinə və inkişafını Sizin gözəl ölkəyə səfər edən hər kəs görür. Bu gün qardaş Türkmənistanın gücü və müasirliyi bunda da əks olunur.

Bizim ikitərəfli münasibətlərə gəldikdə, bu gün biz qarşılıqlı fəaliyyətimizin geniş gündəliyini bir daha nəzərdən keçirdik. Əməkdaşlığımızın strateji inkişafına sadıq qaldığımızı təsdiq etdik və bu gün imzalanmış sənədlər onsuz da çox geniş olan müqavilə-hüquq bazasını tamamlayır. Mənim Türkmənistanı rəsmi səfərim zamanı 20-dən çox, bu gün isə 20-yə yaxın sənəd imzalanıb. Bu, ölkələrimiz arasında imzalanmış bütün sənədlərin təxminən yarısını deməkdir. Bu, onu göstərir ki, son ilyarım ərzində biz müqavilə-hüquq bazasının möhkəmlənməsi baxımından çox böyük yol keçmişik.

İmzalanmış sənədlər arasında dövlət başçılarının Birgə Bəyanatını xüsusi qeyd etmək istədim. Bu sənəddə bizim niyyətlərimiz, dünyada, regionda vəziyyətə verdiyimiz qiymət və gələcəyə istiqamətlər-

məyimiz öz əksini tapıb. Mən, həmçinin hesab edirəm ki, Birgə Bəyanatın mühüm bəndlərindən biri ölkələrimizin ərazi bütövlüyünün, sərhədlərinin və suverenliyinin toxunulmazlığının bir daha dəstəklənməsi, eləcə də münaqişələrin beynəlxalq hüquq prinsipləri və ərazi bütövlüyü, sərhədlərin və suverenliyin toxunulmazlığı prinsipləri əsasında həllidir.

Şadam ki, iqtisadi-ticari sahədə işlər yaxşı gedir, əmtəə dövriyyəsinin artımında yaxşı dinamika müşahidə olunur. Bu gün biz nəqliyyat-logistika sahəsi haqqında ətraflı söhbət etdik, müvafiq dövlət strukturlarına bu istiqamətdə işin intensivləşdirilməsinə, ölkələrimizin tranzit-nəqliyyat potensialının möhkəmləndirilməsinə dair səylərin əlaqələndirilməsi barədə tapşırıqlar verdik. Həm Türkmənistanda, həm də Azərbaycanda nəqliyyat infrastrukturuna çox böyük diqqət yetirildiyini nəzərə alaraq, biz bu infrastrukturun modernləşdirilməsi yolunda praktiki olaraq paralel addımlarıq. Bu gün bizim əsas limanlarımız əlaqələndirilmiş, uzlaşdırılmış şəkildə işləyir və ərazilərimizdən keçən yükləri artırmaya imkan verir. Biz digər ölkələrə də öz tranzit potensialımızı təqdim edirik. Hesab edirəm ki, bu gün biz həmin potensialın möhkəmləndirilməsi barədə mühüm qərar qəbul etmişik. İnfrastruktur imkanlarının təmin edilməsi və yük axınının artırılmasına şərait yaradılması üçün əlavə tədbirlər görülməlidir. Təbii ki, qonşularımızla sıx qarşılıqlı əlaqədə və xoş münasibətlərdə olduğumuz kimi həmin dövlətlərdən daha çox yükəndərləri cəlb edəcəyik və mahiyyət etibarilə uzunluğu min kilometrə qədər ölçülən yeni nəqliyyat dəhlizi yaradacağıq. Beləliklə, ölkələrimizin daha da inkişaf etməsi üçün əlverişli şərait yaradacaq, regional əməkdaşlığı möhkəmləndirəcəyik.

Əlbəttə, biz enerji sektoru ilə bağlı məsələlər barədə də danışdıq. Burada da yaxşı nəticələr var, çoxdan əməkdaşlıq edirik. Biz bu istiqamətdə gələcək addımlar barədə də danışdıq. Xalqlarımızın etnik yaxınlığı, dillərimizin yaxınlığı, ortaq mədəniyyətimiz nəzərə alınmaqla, ölkələrimiz üçün humanitar əməkdaşlığın vacibliyini qeyd etdik.

Beləliklə, bugünkü görüşümüzün gündəliyi yetərinə məhsuldar olub. Ümumiyyətlə, biz çox fəal dialoq aparırıq. Keçən il prezidentlər həm Bakıda, həm də Aşqabadda görüşüblər. İnişil, qeyd etdiyim kimi, mənim rəsmi səfərim çox uğurlu olub. Mən qonaqpərvərliyə görə qardaş türkmən xalqına və Türkmənistan

Prezidentinə bir daha təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Əminəm ki, Türkmənistan Prezidentinin budəfəki rəsmi səfəri əlaqələrimizin möhkəmlənməsi işində daha bir mühüm addım olacaq.

Türkmənistandakı qardaşlarımıza gələcəkdə də inkişaf, uğur, sülh və firavanlıq arzu etmək istəyirəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sonra Türkmənistan Prezidenti bəyanatla çıxış etdi.
Prezident Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun bəyanatı
-Hörmətli İlham Heydər oğlu.
Hörmətli media nümayəndələri, xanımlar və cənablar.

Mən, ilk növbədə, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə bizim mehriban qonşumuz olan ölkəyə rəsmi səfərə dəvət etdiyinə, Sizin qonaqpərvərliyinizə və səmimiyyətinizə görə nümayəndə heyətimiz adından dərin minnətdarlığımızı bildirmək istədim. Həqiqətən görüşlər və danışıqlar üçün çox rahat şərait yaradılıb. Adətində biz dövlətlərarası dialoqun davam etdirilməsi kontekstində çox məsələləri nəzərdən keçirdik, yəni, bizim indiki vəziyyətimizi və perspektivləri müəyyən etdik. Biz müasir mərhələdə siyasi, iqtisadi, mədəni-humanitar sahələrə aid məsələləri də nəzərdən keçirdik. Siyasət məsələlərinə gəldikdə, vurğulamaq istədim ki, Azərbaycan regionda Türkmənistan üçün strateji tərəfdaşdır. Bunu bir daha vurğulayıram. Yəni, bizim mövqələrimiz çox cəhətdən oxşardır. Biz bütün dünyada və regionda, - mən Mərkəzi Asiya, Cənubi Qafqaz və Xəzər regionunu nəzərdə tutaram, - sabitliyin və təhlükəsizliyin tərəfdarıyıq. Qeyd edildiyi kimi, biz bütün bu tədbirləri məhz beynəlxalq strukturların - Birləşmiş Millətlər Təşkilatının, Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatının, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının himayəsi altında, Müstəqil Dövlətlər Birliyinin və digər beynəlxalq qurumların xətti ilə həyata keçiririk. Buna görə də Azərbaycana təşəkkür edirik ki, o, beynəlxalq arenada Türkmənistanın bütün mövqələrini dəstəkləyir.

Bu gün biz iqtisadiyyatımıza aid məsələləri də nəzərdən keçirdik. Energetika sahəsi üzərində prioritet məsələ kimi dayandıq. Həm Türkmənistan, həm də Azərbaycan karbohidrogen ehtiyatları ilə zəngin, özünü təmin edən dövlətlərdir. Energetika məsələlərinə gəldikdə, biz bu ehtiyatların şaxələndirilməsinin tərəfdarıyıq.

Bu gün biz özəl sektora aid məsələlərə də toxunduq. Yəni, kiçik və orta sahibkarlıqdan başlayaraq biznes elitasına aid məsələləri müzakirə etdik və bu nəticəyə gəldik ki, biz həmin sahibkarlar arasında işgüzar şura yaradacağıq. Bakıda Türkmənistan ticarət evinin və Aşqabadda Azərbaycan ticarət evinin təsis edilməsi barədə də razılıq əldə etdik. Bu, əlbəttə, əmtəə dövriyyəsinin artırılması üçün bizə daha yaxşı imkanlar yaradacaq. Türkmənistanın və Azərbaycanın hələ istifadə edilməmiş potensialı var.

Əlbəttə, biz mədəni-humanitar sahəyə də toxunduq. Bu sahədə elm, təhsil, idman və turizm məsələləri prioritetdir. Lakin ən başlıcası, biz vurğuladıq ki, artıq qeyd edildiyi kimi, bizim köklərimiz ortaq, dilimiz birdir, bizim milli xüsusiyyətlərimiz var. Buna görə də biz milli sərəvətimiz, yəni Türkmənistan və Azərbaycan xalqlarını birləşdirən qardaşlıq kimi incilərimize böyük əhəmiyyət veririk. Buna görə biz Türkmənistan və Azərbaycan xalqlarına həsr edilmiş sərgilər, konfranslar keçirilməsi barədə razılıq əldə etdik. Gördüyünüz kimi, prinsip etibarilə bu gün bizim görüşlərimiz və danışıqlarımız həqiqətən çox yaxşı, yəni konstruktiv olub, qarşılıqlı hörmət və qarşılıqlı etimad fonunda keçib.

Mən həm də fərsətdən istifadə edib, İlham Heydər oğlunu ən demokratik şəkildə keçirilmiş parlament seçkiləri münasibətilə təbrik edirəm. Burada əsas dünyamiqyaslı böyük siyasi xadim Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş təməl mühüm rol oynayır. Bu münasibətlə Sizi təbrik edirəm.

İlham Heydər oğlu, Sizə ali dövləti fəaliyyətinizdə böyük uğurlar arzulayıram, qardaş Azərbaycan xalqına isə firavanlıq və xoşbəxtlik diləyirəm.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

yıq. Biz belə bir ideya irəli sürürük ki, bu şaxələndirmə istehsalçı, daşıyıcı və son istehlakçı arasında paritet əsasda qurulmalıdır. Buna görə də biz bu gün razılıq etdik ki, bundan sonra da qaz, neft-kimya və başqa sahələr üzrə birgə işləyəcəyik. Həmçinin tekstil sənayesi, aqrosənaye kompleksi, habelə nəqliyyat-tranzit dəhlizinin inkişafı məsələlərinə diqqət cəlb etdik. Bu mövzuya keçməzdən əvvəl xatırlatmaq istədim ki, bizi həm də Xəzər dənizi birləşdirir. Xəzəryanı ölkələrin hamısı bildirir ki, bu, sülh və mehriban qonşuluq dənizidir. Buna görə də, bildiyiniz kimi, Xəzər dənizinin statusu barədə beynəlxalq Konvensiya qəbul edilib və orada müəyyən olunub ki, gələcəkdə bütün mexanizmlər bizim xarici siyasət idarələri tərəfindən işləyib hazırlanmalıdır. Bunu əsas götürərək biz bütün Xəzəryanı ölkələrə təşəkkür edirik. Birinci Xəzər İqtisadi Forumunun keçirilməsinin Türkmənistanı etibar edilməsinə görə də təşəkkür edirik. Həmin forumda Azərbaycan çox fəal iştirak edib.

Tranzit-nəqliyyat dəhlizinin inkişafına gəldikdə, İlham Heydər oğlunun xatırladığı kimi, burada düzgün logistika mühüm rol oynayır. Biz "Lyapis Lazuli" adlanan layihə barədə saziş qəbul etdik. Bu dəhliz Əfqanıstandan başlanıb, Türkmənistan, Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə ərazisindən keçərək Avropaya çıxır. Yəni, burada biz Asiya ilə Avropanın birləşdirilməsində mühüm rol oynayırıq. Türkmənistan ilə Azərbaycan arasında əmtəə dövriyyəsi, prinsip etibarilə yüksələn xətt üzrə artır. Bu göstərici 40 faizdən çox artıb və burada iqtisadi əməkdaşlıq üzrə bizim hökumətlərarası komissiya əlaqələndirici rol oynayır.

Bu gün biz özəl sektora aid məsələlərə də toxunduq. Yəni, kiçik və orta sahibkarlıqdan başlayaraq biznes elitasına aid məsələləri müzakirə etdik və bu nəticəyə gəldik ki, biz həmin sahibkarlar arasında işgüzar şura yaradacağıq. Bakıda Türkmənistan ticarət evinin və Aşqabadda Azərbaycan ticarət evinin təsis edilməsi barədə də razılıq əldə etdik. Bu, əlbəttə, əmtəə dövriyyəsinin artırılması üçün bizə daha yaxşı imkanlar yaradacaq. Türkmənistanın və Azərbaycanın hələ istifadə edilməmiş potensialı var.

Əlbəttə, biz mədəni-humanitar sahəyə də toxunduq. Bu sahədə elm, təhsil, idman və turizm məsələləri prioritetdir. Lakin ən başlıcası, biz vurğuladıq ki, artıq qeyd edildiyi kimi, bizim köklərimiz ortaq, dilimiz birdir, bizim milli xüsusiyyətlərimiz var. Buna görə də biz milli sərəvətimiz, yəni Türkmənistan və Azərbaycan xalqlarını birləşdirən qardaşlıq kimi incilərimize böyük əhəmiyyət veririk. Buna görə biz Türkmənistan və Azərbaycan xalqlarına həsr edilmiş sərgilər, konfranslar keçirilməsi barədə razılıq əldə etdik. Gördüyünüz kimi, prinsip etibarilə bu gün bizim görüşlərimiz və danışıqlarımız həqiqətən çox yaxşı, yəni konstruktiv olub, qarşılıqlı hörmət və qarşılıqlı etimad fonunda keçib.

Mən həm də fərsətdən istifadə edib, İlham Heydər oğlunu ən demokratik şəkildə keçirilmiş parlament seçkiləri münasibətilə təbrik edirəm. Burada əsas dünyamiqyaslı böyük siyasi xadim Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş təməl mühüm rol oynayır. Bu münasibətlə Sizi təbrik edirəm.

İlham Heydər oğlu, Sizə ali dövləti fəaliyyətinizdə böyük uğurlar arzulayıram, qardaş Azərbaycan xalqına isə firavanlıq və xoşbəxtlik diləyirəm.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Rusiya Federasiyasının Azərbaycan Respublikasındakı səfiri Respublika Veteranlar Təşkilatında olub

Azərbaycan Respublikası Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatında Rusiya Federasiyasının Azərbaycan Respublikasındakı Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfiri Boçarnikov Mixail Nikolayeviçin başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilə 02 mart 2020-ci il tarixində görüş keçirilmişdir.

Respublika Veteranlar Təşkilatının sədri, general-polkovnik Tofiq Ağahüseynov qonaqları

salamlamış, onlara Təşkilatın fəaliyyətini, ölkəmizdə veteranlara möhtərəm Prezident-Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyev tərəfindən göstərilən qayğı, Azərbaycanın İkinci dünya müharibəsində iştirakı barədə ətraflı məlumat vermişdir. O, alman faşizmi üzərində qələbənin qazanılmasında soydaşlarımızın göstərdikləri qəhrəmanlıqlardan söhbət açmışdır. Qələbənin 75 illiyi ərəfəsin-

də keçirilən bu görüşün əhəmiyyətindən danışan sədr, ölkəmizin veteran təşkilatları arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin daha da genişləndirilməsini xüsusi vurğulamışdır.

Respublika Veteranlar Təşkilatının sədr müavini, polkovnik Cəlil Xəlilov qonaqlara Azərbaycan milli diviziyalarının şərəfli döyüş yolları barədə ətraflı məlumat vermişdir.

Səfir Mixail Boçarnikov

Respublika Veteranlar Təşkilatının sədrinə və sədr müaviniyə səmimi görüşə və ətraflı məlumatlara görə minnətdarlıq bildirmişdir. O, Rusiya Federasiyası ilə Azərbaycan Respublikası arasında qarşılıqlı əməkdaşlığın yüksək səviyyədə olduğunu, alman faşizmi üzərində qələbənin qazanılmasında iştirak etmiş bütün insanların xatirəsinin rus xalqı üçün daim əziz olduğunu xüsusi qeyd etmişdir.

1941-1945-ci illər müharibəsi iştirakçısı Professor Kərim Məmmədov

Kərim Pənah oğlu Məmmədov 1916-cı ildə Ucar rayonunun Ənvər Məmmədyanlı kəndində (keçmiş Kirovkənd) anadan olmuşdur. Doğma kəndində 7-illik təhsil aldıqdan sonra Bakıda Rabitə-Elektrik Texnikumunu bitirmiş və 1934-cü ildə Bərdə rayonunun rabitə qovşağında ilk əmək fəaliyyətinə başlamışdır. Kərim müəllim 1936-cı ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) fizika fakültəsinə daxil olmuş, 1941-ci ildə indiki Bakı Dövlət Universitetinin fizika-riyaziyyat fakültəsinə bitirib, SSRİ EA Geologiya İnstitutunun Azərbaycan filialında işə başlamışdır. Faşizmlə SSRİ arasında başlayan müharibədə də iştirak etmək üçün Sovet Ordusu sıralarına qatılan K.P.Məmmədov 1946-cı ildə Ordu sıralarından tərxis olunub Bakıda, Qubkin adına Geodeziya İnstitutunda aspiranturaya qəbul olunur və Moskva Dövlət Universitetinin Rentgenoqrafiya laboratoriyasına ezam edilir. 1950-ci ilin mart ayında namizədlik dissertasiyasını müdafiə edib, Bakıya qayıdan Kərim müəllim Fizika-Riyaziyyat institutunun Rentgenoqrafiya laboratoriyasında

baş elmi vəzifəsinə qəbul edilir.

Rentgen şüaları vasitəsi ilə maddənin tədqiqi Azərbaycanda əsasən Neft-Kimya İnstitutunda geologiya-mineralogiya elmləri doktoru, professor A.Z.Verdzadə tərəfindən başlanmışdır. 1946-ildə onun təşəbbüsü ilə Fizika İnstitutunda da Rentgen quruluş təhlili laboratoriyası yaradılmışdır. 1950-ci ildə Fizika-riyaziyyat elmləri namizədi K.P.Məmmədovun Rentgen quruluş təhlili laboratoriyasının rəhbəri təyin edilməsi ilə dərin elmi əhəmiyyət daşıyan mövzular üzərində tədqiqatlara başlandı. K.P.Məmmədov Moskvada Rentgenoqrafiya laboratoriyasında işləyərkən kub şəkilli kristallarda rentgen şüalarının səpilməsinə atomun anizotropluğu təsirini tədqiq etmiş, aldığı nəticələr əsasında da namizədlik dissertasiyasını yazıb müdafiə etmişdir. "Kubik kristallarda atom form-faktorunun anizotropluğu" onun namizədlik işi olmuşdur.

Bakıda isə Kərim müəllim elmi rəhbəri S.O.Konobayevskinin təklifi ilə Moskvada başladığı tədqiqatlarını davam etdirmişdir. O, kub şəkilli alüminium və almaz kristallarını tədqiq edərək kristal qəfəsində titkron sıxlığının paylanma mənzərəsini müəyyənləşdirilmiş və buradan kimyəvi əlaqənin təbiətini aydınlaşdırmışdır. Məlum edilmişdir ki, Al atomu üçün elektron sıxlığının paylanması bircinsliliyə yaxın olur ki, bu metal əlaqəsi üçün səciyyəvidir, Almaz kristalında isə elektronların atom ətrafında paylanma anizotropiyasının müşahidə edilən kəskin dəyişməsi onda möhkəm yomopolyar əlaqənin səciyyəvi olduğunu göstərmişdir. Silisium və germanium kristalları rentgenodifraktometrik üsulla tədqiq edilmiş, atomda elektron paylanmasının anizotropluğu öyrənilmişdir. Müəyyən olunmuşdur ki, karbon, silisium və germanium arasında

atom sırası artdıqca elektron paylanmasının anizotropluğu azalır. Hətta, germanium üçün anizotropluq dərəcəsi o qədər azalmışdır ki, bu atom üçün səciyyəvi olan "qadağan edilmiş" interfeensiya mənzərəsi müşahidə olunmamışdır. 1967-cü ildə Kərim müəllim fizika-riyaziyyat elmləri doktorluq dissertasiyasını müvəffəqiyyətlə müdafiə etmişdir. Keçən əsrin 70-ci illərində Kərim müəllim müxtəlif tezlikli rentgenoqrafik, termoqrafik və mikroskopik üsullardan istifadə etməklə bərk cisimlərin kristallaşmasının və faza keçidlərinin kinetikasının öyrənilməsi istiqamətində tədqiqatlarını daha da

Optika kafedrasının müdiri vəzifəsinə tutmuşdur. Pedaqoji Universitetdə işlədiyi dövrdə Kərim müəllim "Optika" (I, II və III hissə) və "Optika və foton fizikası" dərslərini yazıb nəşr etdirmiş, universitet tələbələrinin istifadəsinə vermişdir. 1976-cı ildən indiki Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində "elektrik və optika" kafedrasının müdiri işləmişdir. O, "Rentgen quruluş təhlilin əsasları" adlı dərsləri bu sahə üzrə Azərbaycan dilində ilk dərs vəsaitidir.

20 noyabr 1987-ci ildə Bakı şəhərində vəfat edən Kərim Pənah oğlu Məmmədov "II dərəcəli

genişləndirmişdir.

Bu dövrdə elmi təcrübəsini və biliyini gənclərə öyrətməyə çalışan professor K.P.Məmmədov pedaqoji fəaliyyətlə də məşğul olmuşdur. O, Odessa dənizçilik məktəbinin Bakı filialında, Bakı Dövlət Universitetində və Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində fizikanın xüsusi kurslarından müəzirlər oxumuşdur. Nəhayət, Professor K.P.Məmmədov 1978-ci ildə müsabiqə yolu ilə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Elektrik və

Vətən müharibəsi" medalı, "Əmək veteranı", "V.İ.Leninin anadan olmasının 100 illiyi ilə əlaqədar yubiley" medalı, "Qızıl Ulduz" ordeni, "Faşizm üzərində qələbənin 20 illiyi yubiley" medalı, "Faşizm üzərində Qələbənin 30 illiyi yubiley" medalı təltifləri vardır.

Kəmalə Umudova
Bakı Slavyan Universitetinin
dosenti,
Şəfa Mövsümov
AMEA Milli Azərbaycan Tarixi
Muzeyinin elmi işçisi

Azərbaycan Respublikası Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatı Böyük Qələbənin 75 illiyinə hazırlaşır

Azərbaycan Respublikası Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatı beynəlxalq təşkilatlarla çoxillik birgə iş təcrübəsinə güvənərək Qələbənin 75 illiyi münasibətilə mühüm tədbirlər keçirir.

Qələbənin yubiley ilində Belarusun paytaxtında Böyük Vətən müharibəsi illərində Belarusun alman faşistlərindən azad olunmasında iştirak etmiş 7 azərbaycanlı Sovet İttifaqı Qəhrəmanının şərəfinə "Qəhrəmanlar parkı" açılması nəzərdə tutulur. Veteranlar Təşkilatı Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdəki diplomatik nümayəndəlikləri tərəfindən həmin

Azərbaycan Respublikası Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatının sədr müavini, polkovnik, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Cəlil Xəlilov AZƏRTAC-a bildirib ki, Qələbənin yubileyi münasibətilə Azərbaycan və rus dillərində kitablar buraxılacaq. Bu nəşrlərdə Azərbaycan milli diviziyalarının keçdiyi döyüş yolu, Şərqi və Qərbi Avropa ölkələrində azadlıq uğrunda döyüşlərdə şərəflə iştirak etmiş azərbaycanlı döyüşçülərin şücaətləri əks etdiriləcək. Azərbaycan Veteranlar Təşkilatının Moskvada keçiriləcək iki tədbirdə - MDB ölkələrinin hərbi muzey-sərgisində və foto-kitab sərgisində iştirakına gərgin hazırlıq gedir.

Azərbaycan paytaxtında "Böyük Vətən müharibəsində Qələbənin qazanılmasında Azərbaycanın iştirakı" mövzusunda beynəlxalq konfransın keçirilməsi nəzərdə tutulur. Antifaşist koalisiyanın üzvü olan dövlətlərin nümayəndələrinin iştirakı ilə keçiriləcək bu tədbir Veteranlar Təşkilatına Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün beynəlxalq hüquq əsasında dinc yolla bərpa edilməsinin zəruriliyi məsələsinə növbəti dəfə diqqəti cəlb etmək imkanı verəcək.

Polkovnik Cəlil Xəlilov deyir: "1941-1945-ci illər müharibəsində iştirak etmiş əsgərlər sülhün nə demək olduğunu yaxşı bilirlər. Onlar müasir dünyada faşizmin dirçəldilməsi cəhdlərinin qarşısını almaq üçün yorulmadan sülhyaratma fəaliyyəti göstərir, ədalətin təntənəsinə kömək edirlər.

Böyük Qələbənin yubileyi ərəfəsində Qələbənin 75 illiyinə həsr edilmiş təntənəli iclas keçirilməsi planlaşdırılır. Həmin iclasda müharibə veteranları, arxa cəbhə əməkçiləri, MDB ölkələrindən olan veteranlar, həmçinin 1997-ci il noyabrın 11-dən Azərbaycan Veteranlar Təşkilatının da üzv olduğu Ümumdünya Veteranlar Federasiyasının nümayəndələri iştirak edəcəklər.

Azərbaycan Respublikası veteranları 1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində Qələbənin 75 illiyi münasibətilə Moskvada keçiriləcək hərbi paradla iştirak edəcəklər və əlbəttə, qürur duyacaqlar ki, Azərbaycan Ordusunun 75 hərbi qulluqçusunun daxil olduğu bayraqlar və parad dəstəsi mayın 9-da Qızıl Meydanda addımlayacaqlar. Bu, Böyük Vətən müharibəsinin iştirakçısı olmuş, faşizmə qarşı mübarizədə canlarından keçmiş insanların xatirəsini müqəddəs sayan hər kəs üçün unudulmaz, əlamətdar gün olacaq.

ölkələrdə fəaliyyət göstərən veteran təşkilatları, ixtisaslaşdırılmış qeyri-hökumət təşkilatları və müəssisələr tərəfindən "Azərbaycan Böyük Vətən müharibəsi illərində" mövzusunda beynəlxalq konfranslar və tədbirlər keçirilməsinə kömək edəcək. Bu mövzuda xarici KİV-lərdə məqalələr dərc edilməsi də nəzərdə tutulur.

Unudulmayan qəhrəmanlarımız

Şirin Ağabala oğlu Şükürov 1910-cu ildə Əli Bayramlı (indiki Şirvan şəhərində) anadan olmuşdur. SSRİ-yə qarşı elan olunmuş müharibənin başlanması ilə əlaqədar o, 1941-ci ildə könüllü olaraq cəbhəyə yollanmış, Krimda, Qafqazda, Voronejdə, Belarusiyada və Polşada vuruşmuşdur.

12 yanvar 1945-ci il tarixində Vislada düşmənin müdafiə xəttini yaran döyüşçülər arasında Ş.Şükürovun vzodu birinci idi. Lakin elə bu vaxt düşmən cəbhədən gələn pulemyot atəşi sovet ordusuna bir anlıq geri çəkilməyə, yerə yatmağa vadar etdi. Elə bu vaxt Şükürov "Yoldaşlar irəli" sözləri ilə ayağa qalxıb düşməni sarı hücumla keçdi. Qumbara və avtomatlarla düşməni məhv edərək irəliləyərkən başından və ayağından yara-

lanmağına baxmayaraq 3 cərgə faşist dəstəsini dəf edə bildi.

1945-ci ilin 27 fevralında SSRİ Ali Sovetinin əmri ilə Şirin Ağabala oğlu Şükürova Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı verildi. Bir çox orden və medallarla təltif olundu.

Cəbhədən qayıtdıqdan sonra Şirin Şükürov dinc əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmuş, 1987-ci ilin 21 sentyabrında vəfat etmişdir.

Şirin Şükürovun 4 oğul (Ağazər, Vadər, Ağabala, Vurgun), 3 qız (Xəzəngül, Qəndab, Fəridə) övladı var.

Vaqif Qayıbov
Şirvan şəhər Veteranlar Təşkilatının sədri

Göygöl rayonunun qəhrəman veteranları

100 yaşlı veteran olub. 100 yaşlı veteran 18 yaşı yenidən tamam Bayramov Əlirza Umud oğlu olmasına baxmayaraq Əlirza 5 iyun 1919-cu ildə yaşadlarından seçilirdi, uca-bay, enli kürək, yaşına görə

lərindən biri olan - dağlar daha çox yaşlı olduğu hiss qoynu, yaşıl meşəli, səfəli olunurdu. 1938-ci ildə guşə olan Göygöl rayonunun Göygöl rayon hərbi komis- Pirverdilə kəndində anadan sarlığından onu ordu sırasına

göndərildilər. Əvvəlcə Kalinqrada aparılan Əlirza burada 3 ay hərbi təlim keçdikdən sonra Finlandiya müharibəsinə göndərilir. 1941-ci il BVM-ni başladığına görə yenidən ikinci dəfə müharibəyə qatılır. Əlirza Pribaltika ölkələrində gedən qanlı döyüşlərdə də iştirak edib. Latviya və Litvada gedən müharibədə ölüm-dirim alovun içində ağır yaralanıb. Müalicə üçün Novosibirsk şəhərinə xəstəxanaya göndərilir. 6-7 ay müalicə olunduqdan sonra hərbi hissəyə qayıtmaq mümkün olmadığı üçün 1942-ci ildə evə buraxılır. Bir çox orden və medallarla təltif olunan Əlirza I qrup müharibə əlilidir.

Müharibə gözlərində görünür

Əsgərov İmran Mirza oğlu 1926-cı ildə anadan olub. Onun ailəsi Qazax rayonundan gəlib, 1935-ci ildə Göygöl rayonunun Hacıməlik kəndində məskunlaşıblar. 1944-cü ildə ordu sırasına gedən İmran Ukrayna ətrafında gedən döyüşlərdə iştirak edib. Müharibədə yaralanaraq,

müalicə olunub. 1948-ci ildə Aşqabadda olan dəhşətli zəlzələyə kömək etmək üçün bir hərəbçi kimi 2 il müddətində orada fəaliyyət göstərmişdir.

1950-ci ildə vətənə qayıdıb. Bir çox orden və medallarla təltif olunub.

Azadxan Haqverdiyev
Göygöl rayon Veteranlar Təşkilatının sədri

Hər bir veteran bizim üçün əziz və qiymətlidir

Respublika Veteranlar Təşkilatının əməkdaşlarının İkinci Dünya müharibəsinin qocaman veteranları ilə səyyar görüşləri

Bu gün əminliklə deyə bilərik ki, zamanın qanlı-qadali sınaqlarından alını açığı çıxmış veteranlarımız gənclərimiz üçün örnəkdir. Onların şərəfli həyat və fəaliyyətləri hər birimiz üçün nümunədir.

Azərbaycanda veteran hərəkatının bayrağı olan Respublika Veteranlar Təşkilatı fəaliyyətini günü-gündən daha da artırır. Respublika Veteranlar Təşkilatı ölkənin ictimai-siyasi həyatında fəallığı ilə seçilməklə yanaşı veteranların yanında dayanır, onların maddi-sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üçün lazımı tədbirləri həyata keçirir, müvafiq

tanış olan nümayəndə heyəti onların problemlərinin həll edilməsi istiqamətində müvafiq qeydlər götürürlər. Səmimi söhbət əsnasında keçdikləri şərəfi döyüş yolu və

atırır. Şirin, duzlu-məzəli əhvalatlar sanki insanı keçmişə qaytarır, insan özmini nümayiş etdirir.

Sevindirici haldır ki, veteranlar hər zaman olduğu kimi, bu görüşlərdə də dövlətçiliyimizə sadıq olduqlarını, gənc nəslin vətənpər-

dövlət qurumları ilə yaxından əməkdaşlıq edir, əlaqələrini genişləndirir.

Respublika Veteranlar Təşkilatının sədri general-polkovnik Tofiq Ağahüseynovun müvafiq tapşırığına əsasən Təşkilatın əməkdaşları İkinci Dünya müharibəsinin veteranları ilə görüşür, Qələbənin 75 illiyi münasibəti ilə təbrik edirlər. Onlara maddi yardım və hədiyyələr təqdim olunur. Bu istiqamətdə həyata keçirilən silsilə tədbirlər həm Bakıda, həm də Respublikanın digər bölgələrində uğurla davam etdirilir. Respublika Veteranlar Təşkilatının rəhbərliyinin tapşırığına əsasən Təşkilatın əməkdaşları Nərimanov rayonunda qeydiyyatda olan II Dünya müharibəsi veteranları-Abdullayev Səfər İbad oğlu, Cümşüdoğru Əlikəş Mirzəməmməd oğlu, Məlikov Bağır İbrahim oğlu, Cəfərov Müseyib Hacırahim oğlu, Həsənov Tamleyxa Abbas oğlu, Sarıyev Qara Əli oğlu, Səttarova Fatma Hüseyn qızı, Timçenko İvan İvanoviç, Cəfərov Nürəddin Əbdülrəhman oğlu, Əliyev Hübət Soltanəli oğlu, Əliyev Əziz İrza oğlu, Kərimov Ağamehti Kərim oğlu, Mirzəzadə Sultanəli Qurban oğlu, Xıdırov Hüseyn Vəli oğlu ilə evlərində görüşlər keçirilmişdir. Veteranların həyat-məişət şəraiti ilə

xatirələri dinlənir. Qəhrəman veteranlarımızın maraqlı söhbətləri, qonaqpərvərliyi insanda mübarizliyi, gələcəyə inamı daha da

vər yetişdirilməsində əllərindən gələnləri əsirgəməyəcəklərini dilə gətirirlər, Respublika Veteranlar Təşkilatının və rayon Veteran Təşkilatlarının fəaliyyətlərini yüksək qiymətləndirdilər. Onlar həm ölkəmizin Prezidenti cənab İlham Əliyevə, həm də Respublika Veteranlar Təşkilatının rəhbərliyinə göstərilən yüksək diqqət və qayğıya görə dərin minnətdarlıqlarını bildirirlər.

Qeyd edək ki, Respublikamızın bütün rayonlarında veteranlarla keçirilən görüşlər əsasında Qələbənin 75 illiyi münasibətilə xüsusi buraxılış hazırlanacaq, mətbuat vasitələrində geniş işıqlandırılacaq.

Fatma Səttarova: 1941-ci ildə Moskva uğrunda döyüşü hələ də xatırlayıram

2020-ci il, xüsusən 1941-1945-ci illərin Böyük Vətən müharibəsini görmüş insanların hər biri üçün əlamətdar ildir. Öz gənclik illərini faşizmə qarşı mübarizəyə həsr etmiş, cəbhələrdə ağır döyüş yolları keçmiş, Leningrad mühasirəsinin şahidi olmuş və sağ qalmış, hərbi zavodlarda çalışmış, hospitallarda yaralıları xilas etmiş müharibə və əmək veteranları bu il Qələbənin 75 illiyini həyəcan və qürur hissi ilə qarşılayırlar.

İllər öz işini görür, bu veteranların sayı getdikcə azalır, ona görə də bu gün Böyük Qələbə Günü bizlə birlikdə qarşılayanların xatirələri gənc nəsil üçün xüsusilə qiymətlidir...

AZƏRTAC xəbər verir ki, Fatma Səttarova müharibənin başladığı ilk aylarda könüllü olaraq cəbhəyə gedib. O vaxt 18 yaşındaydı. Texnikumu yenidən bitirmiş, 1941-ci ilin yanvarında orda getmişdi. Əlbəttə, təsəvvürünə də gəlməzdi ki, cəmi bir neçə aydan sonra onun həyatı tamamilə dəyişəcək. İyunun 22-də Almaniyanın Sovet ittifaqına hücum etməsi elan olunandan sonra ona əziz olan, adət etdiyi nə vardısı, hamısı məhv olacaq.

Bu gün ona cəbhədə keçirdiyi ilk günlər barədə sual verildəndə cavabında deyir ki, o vaxt həyat iki hissəyə bölünmüşdü – müharibə başlanana qədər və ondan sonra. Fatma Səttarova deyir: “Müharibəyə gedəndə çox gənc idim, lakin orada çoxsaylı iztirabların və ölümlərin şahidi oldum, aclıq nə demək olduğunu özüm gördüm... Bunları xatırlamaq çox çətindir, cəbhə yollarını, ağır yaralanmış əsgərləri faşist artilleriyasının atəşləri altında döyüş meydanından çıxarmağımızı, hərbi hospitallarda keçirdiyimiz yuxusuz gecələri unutmaq mümkün deyil. O vaxtdan neçə illər keçib, amma müharibəni unutmaq olmaz. Bu xatirələr həmişə qəlbimdə qalacaq”. O, daha sonra deyir: “Cəbhəyə çağırışdan yayınmağı ağılımıza da gətirməzdik, hər kəs bilirdi ki, onun qarşısında doğma yurdu düşməndən qorumaq vəzifəsi durur”.

Fatma Səttarova cəbhəyə gedəndə əri Pyotr Montin adına maşınqayırma zavodunun (sonradan leytenant Şmidt adına maşınqayırma zavodunun) müdiri idi. Müharibə illəri ərzində bu zavodun profili dəyişdirilərək döyüş sursatı istehsalına yönəlmişdi, zavodun işçiləri isə arxa cəbhə iştraktçıları sayılırdı.

Dörd il davam etmiş Böyük Vətən müharibəsi dövründə bu qəhrəman qadın 1941-1942-ci illərdə Moskva uğrunda döyüşdə iştirak edib. Tank döyüşü zamanı əslində döyüş meydanında olub, səngərdən gələn zəif inilti səslərini eşidib. Bu mənzərə onun yaddaşında ömürlük həkk olunub. Lakin təhlükə barədə düşünməyən, hərbi şəfqət bacısı kimi borcunu yerinə yetirən Fatma tankların gurultusuna, atəşdən yaranan tüstüyə əhəmiyyət vermədən yaralı əsgərin həyatını xilas etmək üçün səngərə tullanırdı. Tibb bacısı Fatma Səttarovanın səbhə yollarında xilas etdiyi yaralıların sayını söyləmək çətindir. O vaxt Moskva ətrafında döyüş meydanında bu şəfqət bacısını və bir əsgəri, demək olar ki, yerin altından xilas etmişdilər. Sonradan başa düşdü ki, sadəcə, bəxtləri gətirib. O, səngərdə olarkən bir dəqiqədən sonra düz onların üstündən tanklar keçdi. Fatma

xanım o günü xatırlayaq deyir: “Görünür, bu döyüşdə salamat qalmaq hər ikimizin taleyinə yazılıbmış. O vaxt elə bərk qorxmuşdum ki, bir müddət nitqimi itirdim. Biz bütün gecəni həmin səngərdə keçirdik. Yalnız səhər bizi oradan götürdülər”.

Fatma Səttarova dörd ay yarım Leningrad mühasirəsini, mühasirədə olan şəhərdən o biri sahələ Ladoqa gölü üzərindən salınmış “Həyat yolu” ilə ərzaq, dərman daşınması və bəzlərin keçirilməsi zamanı neçə-neçə insanın həlak olmasını gözləri ilə görüb. Sonradan bu yolun daha bir adı yaranacaq – “ölüm yolu”. Amma o vaxt Leningradın müdafiəçiləri Neva üzərində qala kimi dayanmış, faşistlərə təslim olmamış qəhrəman şəhərin neçə-neçə qurbanlar verməli

mənim 98 yaşım, əslində isə 100 yaşım var”.

...Müharibədən sonra səhiyyə sistemində işləməyib. Müharibə illəri ərzində qan tökülməsini, insanların şikəst olmasını, həyatdan getmələrini çox görməli olub. Bakı Dövlət Universitetində “İqtisadiyyat” ixtisası üzrə ikinci təhsil alıb. Ərini tez itirib, uşaqları özü böyüdü, tərbiyə edib. Bütün həyatı boyu, hətta pensiyaya çıxandan sonra da işləyib, illər boyu rəhbər vəzifələr tutub. Onun 4 övladı, 11 nəvəsi və 22 nəticəsi var. İctimai həyatda indi də fəal iştirak edir, doğma ölkəmizdə və dünyada baş verən hadisələri izləyir, tez-tez dəvət aldığı müxtəlif tədbirlərə gedir, insanlarla ünsiyyətdə olmağı xoşlayır, müsahibə verməkdən imtina etmir.

Bu günlərdə Fatma xanım Moskva səfərindən qayıdıb. Orada Böyük Vətən müharibəsi veteranları olan qadınları 8 Mart bayramı münasibətilə “Rusiya Veteranlar İttifaqı” Ümumrusiya İctimai Təşkilatının sədri, Müqavimət Hərəkatı İştirakçılarının Beynəlxalq Federasiyasının – Antifaşistlər Assosiasiyasının vitse-prezidenti general Mixail Moiseyevlə görüşə dəvət etmişdilər. Böyük Qələbənin 75 illiyi münasibətilə təkcə Rusiyadan deyil, Azərbaycan, Özbəkistan, Qazaxıstan və başqa ölkələrdən olan Böyük Vətən müharibəsi iştirakçıları olmuş qadınlar da Moskvaya gəlmişdi. Onları “Şit i roza” (“Qalxan və qızılgül”) Ümumrusiya illik ictimai mükafatının təqdim edilməsi ilə bağlı tontənəli mərasimə də dəvət ediblər.

Tədbirdə RF Prezidenti

Administrasiyasının, Federasiya Şurasının, Dövlət Dumasının, nazirlik və idarələrin nümayəndələri, habelə tanınmış siyasətçilər, idmançılar və ictimai xadimlər də iştirak ediblər. 2020-ci ildə bu mükafat səkkiz nominasiyada təqdim edilib: “Xidməti borcuna sədaqətə görə”, “Vətənə çoxillik xidmətə görə”, “Yüksək idman nailiyyətlərinə görə” və sair.

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin “Şit i roza” Ümumrusiya ictimai mükafatının təqdim edilməsinə həsr olunmuş XII mərasimin təşkilatçılarına, iştirakçılarına və qonaqlarına ünvanlanmış və Kremlin saytında yerləşdirilmiş teleqramında gözəl bayram – Beynəlxalq Qadınlar Günü ərəfəsində hüquq-mühafizə orqanlarının və xüsusi xidmətlərin əməkdaşlarını – həyatlarını Vətənə xidmətə həsr etmiş, öz borcunu şərəflə yerinə yetirən, mürəkkəb məsələlərin həlli zamanı səriş-təlililik, diqqətcillik, bəzən isə əsl mərdlik nümayiş etdirən istedadlı, qeyri-ordinar, geniş qəlblə qadınları ürəkdən təbrik edib. Bütün bu səmimi sözlər, əlbəttə, Böyük Vətən müharibəsi illərində Vətənə hədsiz sevgi, ruh yüksəkliyi, əsl şücaət, faşizm üzərində Qələbəyə sonsuz inam nümayiş etdirmiş veteran qadınlara da aiddir.

Fatma xanım Moskvadan Bakıya bayram əhval-ruhiyyəsinə, iki medalla - “1941-1945-ci illərin Böyük Vətən müharibəsində Qələbənin 75 illiyi” və “Vətənin fəxri” medalları ilə qayıdıb. “Uçuş necə keçdi?” sualına isə gümrəşkilə cavab verib: “Əla!”.

Biz də ona cansağlığı və böyük, səmimi ailəsinin, dostlarının əhatəsində xoşbəxt günlər yaşamasını arzulayıq.

olacağı barədə düşünmürdülər...

Fatma Səttarova Leningradın mühasirəsi barədə cansıxıcı təfsilatla varmaq istəmir. O, ürək yığılı ilə deyir: “Həmin günlərdə dəfələrlə ölümlə üz bəzən olmuşam. Lakin görünür, xoşbəxt ulduz altında doğulmuşam ki, bütün bunlardan sonra sağ qalmışam və bu yaşa çatmışam”.

Fatma Səttarova sovet ordusu ilə birlikdə Berlinə qədər gedib. 1945-ci ilin fevralında - faşist Almaniya üzərində Qələbədən bir qədər əvvəl Tibbi Komissiyanın qərarı ilə ordudan tərxis olunub. Yaralılardan ibarət əşelonu müşayiət edərək doğma Bakıya qayıdıb. Cəmi 3 ay sonra Qələbə haqqında çoxdan gözlənilən xəbər gəldi. Berlində Reyxstaq üzərində Qələbə bayrağı sancılmasının elan edildiyi gün xatırlayanda indi də gözlərində sevinc parıltısı duyulur, o vaxt isə sevincindən səhərə qədər ağlamışdı.

Yubiley ilində - Qələbənin 75 illiyində Fatma xanımın 100 yaşını tamam olub. Hərçənd, sənədlərə görə iki il cavandır. Bu, həmin illər üçün adi hadisədir. O, 1920-ci ilin yanvar ayında Bakıda anadan olub, amma doğum haqqında şəhadətnaməni yalnız iki ildən sonra veriblər. O vaxt belə sənədlərə böyük əhəmiyyət verilmirdi və valideynlər uşağı doğulduğu vaxt qeydiyyatda aldır mirdilər. Yalnız onların evinə yoxlama üçün gələndə məlum oldu ki, qızın doğum haqqında şəhadətnaməsi yoxdur. Fatma xanım gülə-gülə deyir: “İş elə gətirdi ki, mən iki yaşında öz ayağımla atamla bərabər doğum haqqında şəhadətnamə almağa getdim. Lakin bizə iki il əvvəlki tarixlə doğum haqqında şəhadətnamə verməkdən qəti imtina etdilər. Beləliklə, sənədlərə görə indi

Sputnik Azərbaycan müharibə veteranını 8 mart münasibəti ilə təbrik etdi

Bu il Sputnik Azərbaycan Böyük Vətən Müharibəsində kişilərlə bir cərgədə döyüşmüş qadın veteranlarını Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə təbrik etmək qərarına gəlib.

İlk təbrik etdiyimiz veteranlardan biri “Hərbi xidmətlərinə görə” medalı ilə təltif edilmiş Klavdiya İvanovna Kuvayeva olub. Klavdiya İvanovna 1942-ci ildə anadan olub və Bakıdan birinci Ukrayna cəbhəsinə yola düşüb. Sahə xəstəxanasında çalışan Klavdiya xanım çox vaxt öz həmyerlilərini müalicə etməli olub. Gənc qadın Qafqaz və Ukraynanın azad edilməsində iştirak edib, Drezdenə isə artıq baş çavuş qismində çatıb. Vətənə qayıdandan sonra “Hərbi xidmətlərə görə” medalı ilə təltif edilib.

Biz onu Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə təbrik etdik, ona can sağlığı və uzun ömür arzuladıq. Veteran xanım bayram ərəfəsində bu cür diqqətə görə çox sevindiğini bildirib. Səmimi

süfrə arxasında isə Klavdiya xanım ötən müharibə günlərini xatırlayıb. “Bizim xəstəxanamız yüngül yaralanmışlar üçün olub. Biz cəbhəyə yaxın olmuşuq, öncə tibbi batalyon gəlib, sonra isə biz. Yüngül yaralılar özləri gəlirdilər, amma bəzən ağır yaralılar da gəlirdi. Çox kənd və şəhər keçmişik, sonda isə Drezdenə çatmışıq. Və bizə orda may ayının 7-sində xəbər verdilər ki, müharibə bitdi. O qədər sevincli idik ki. Lvova gəldik və ora elə paylama nöqtəsi idi. Orada mən bizim azərbaycanlıları gördüm, haradasa 12 nəfər.”

Biz isə qələbə uğrunda verdiyi bütün qurbanlar və qəhrəmanlığı üçün ona bir daha təşəkkürümüzü bildirmək istəyirik.

Sputnik Azərbaycan

Övladlarının qürur yeri

Məşhur fransız yazıçısı Onore de-Balzakin belə bir kəlamı var : "Həyat beşiklə tabut arasında sınaq müddətidir". Bu müddəti ləyaqətlə yaşayıb igidliklə, haqq uğrunda savaş meydanında başa vurub şəhidlik zirvəsinə ucalmaq hər kəsə nasib olmur.

Ömür boyu qürur yerim olan, üzünü görmək, tanımaq mənə qismət olmasa da adının onu tanıyanlar tərəfindən hörmətlə anıldığına şahid olduğum babam-Əsədov Əli Xudaverdi oğlu da həyat deyilən bu sınaq müddətini ləyaqətlə yaşayıb, İkinci Dünya Müharibəsinin döyüş meydanında qəhrəmanlıqla başa vurmuşdur.

Əli Əsədov 1903-cü ildə Puşkin (indiki Biləsuvar) rayonunun Əmənkənd kəndində anadan olmuşdur. Atası Xudaverdi əkin-biçinlə məşğul olur, ailəsinin dolanışığını torpaqdan çıxarırdı. Əkin-biçindən azad vaxtlarda İrana gedib-gələr, xırda ticarətlə məşğul olardı. Ticarətdən qazandığı para ilə kənddə mollaxana açmış kasıb kəndli balalarına savad öyrətmişdir. Elə buna görə də kənddə ona "molla Xudaverdi" deyər müraciət edirdilər. Balaca Əli də ilk təhsilini bu mollaxanada alır. Atasının təhsil, savad haqqında öyüdlərini ömrünün sonunadək unutmur, hər fürsətdə təhsilini artırmağa çalışır. Yeddi illik təhsili bitirdikdən sonra Zaqafqaziya Kommunist Universitetinin, Moskva Partiya Kadrları İnstitutunun qiyabi şöbələrini bitirir. 1940-cı ildə isə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun (indiki M.Tusi adına Dövlət Pedaqoji Universiteti) tarix fakültəsinin qiyabi şöbəsində təhsilini əla qiymətlərlə başa vurub tarix müəllimi ixtisasına yiyələnir.

1925-ci ilə qədər yaşadığı rayonda kənd təsərrüfatı sahəsində işləyir. 1925-ci ildən isə müxtəlif dövlət və partiya işlərində çalışır. Dövlətin göndərdiyi hər yerdə işini ləyaqətlə, tabeliyindəki insanların hörmətini qazanaraq yerinə yetirir. Əli Bayramlı (indiki Şirvan) rayonu PK Siyasi şöbəsində, Salyan rayonunda Qəza Komsomol Komitəsində, Qaradonlu (indiki İmişli) rayon Partiya Komitəsinin ikinci katibi vəzifəsində işləyir. 1933-cü ildən Zəngilan MTS-ə (Maşın Traktor Stansiyası) rəhbərlik edir. 1937-ci ildə isə onu Bakı şəhərinin Maşağa rayonunda MTS-in direktoru vəzifəsinə təyin edirlər. Represiyanın tuğyan etdiyi bir zamanda Maşağa MTS-nin direktoru Əli Əsədovdan da donos yazırlar. Buna görə də onu işdən kənarlaşdırırlar, lakin haqlı olduğu üçün Əsədov Moskva, MK yanında Partiya Komissiyasına müraciət edir. Bunu da qeyd edək ki, onun işdən kənarlaşdırıldığı zaman MTS işçiləri yeni təyin olunmuş direktorla işləməkdən imtina edirlər. Moskvadan gələn komissiya yoxlama işləri apararkən Maşağa camaatı Əsədovun işinə qaytarılmasını təkidlə tələb edir. Əsədovun işində bir nöqsan tapmayan komissiya onun işə bərpa olunmasını qərara alır.

1938-ci ildə Əli Əsədovu Müəllimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunda direktor müavini vəzifəsinə təyin edirlər. O, 1941-ci ilin avqustunadək, yəni könüllü olaraq orduya gedənədək burada çalışır. Burada o, yerli müəllim kadrlarının yetişdirilməsində mühüm rol oynayır, misilsiz xidmətlər göstərir. Onun bu xidmətləri dəfələrlə rəhbərlik tərəfindən qeyd edilir. Müəllimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu onun son iş yeri olur.

1941-ci ildə faşist Almaniyasının SSRİ ilə müharibəyə başlaması hamı kimi Əli Əsədovun da həyatını dəyişir. Belə bir ağır zamanda o, kənarında qala bilməzdi. Tutduğu məsul vəzifə ilə bağlı ona bron verilir. Bundan başqa cavanlıqdan at çaparkən əlindən travma almağına baxmayaraq cəbhəyə göndərilməsi üçün dəfələrlə müraciət edir.

1941-ci ilin avqustunda onu ordu sıralarına çağırırlar lakin cəbhəyə deyil, Azərbaycanın Quba şəhərinə göndərilir. Burada Azərbaycan diviziyaları təşkil olunub cəbhəyə göndərildi. Əli ailəsi ilə birlikdə Qubaya köçür. Əlinin kiçik oğlu mənəm atam Sabirin bu vaxt 13-14 yaş vardı və Qubadakı həyatını çox yaxşı xatırlayırdı. O, danışırdı ki, atam işdən çox yorğun və qanı qara qayırdı. Savadsız, rus dilində bircə kəlmə də bilməyən azərbaycanlı gənclərin 2-3 həftə ərzində hazırlanıb cəbhəyə göndərilməsi onu çox incidirdi. Atam hesab edirdi ki, cəbhəyə onun kimi hazırlıqlı, həyatın bərkini-boşunu görmüş kişilər getməlidir, bığ yeri yenicə tərləyən millətin gələcəyi olan gənclər yox.

Uzun illər ərzində övladları Əli Əsədovun döyüş yolu haqqında heç bir məlumat əldə edə bilmədilər. Biz dəfələrlə SSRİ Müdafiə Nazirliyinin arxivlərinə, Azərbaycan SSR-nin Hərbi Komissarlığına müraciət etsək də heç bir nəticəsi olmadı. Hətta kiçik oğlu Sabir Əsədov XX-ci əsrin 70-ci illərində atasının həlak olduğu Kenisberq, hazırda Rusiya Federasiyasının Kaliningrad şəhərində getmişdi. Lakin bu səfərdə də o, heç bir məlumat əldə edə bilmədi.

Son illərdə Rusiya Müdafiə Nazirliyinin arxivləri bir çox sənədlərin məxfiliyini ləğv etdikdən sonra biz Əli Əsədovun cəbhədəki şücaətindən xəbərdar olduq. Bütün bu sənədləri hazırda Rusiyada yaşayan Sabirin oğul nəvəsi, babasının adının daşıyan Sabir Şahin oğlu Əsədov toplaya bilmişdir. Mən bu məqalədə həmin sənədlərdən istifadə etmişəm. Bu sənədlərdə Ə.Əsədovun hər bir medal və ordenlərinin verilməsinə səbəb olan şücaəti təsvir edilmişdir.

Nəhayət, dəfələrlə təkidlə müraciət etdikdən sonra Əli Əsədovu döyüşən orduya çağırırlar. Artıq 1942-ci il avqustun 1-dən o, Qafqaz uğrunda döyüşlərdə iştirak edir. Döyüşlərdə göstərdiyi igidliyə görə artıq həmin ilin dekabr ayında onun təltif olunması üçün Şimali Qafqaz cəbhəsinin 223-cü atıcı diviziyasının 587-ci əlahiddə istehkamçı batalyonun komandiri təqdimat verir. Həmin

təqdimatda göstərilir ki, baş leytenant Əli Əsədov iki dəfə ön cəbhəyə kəşfiyətə gedərək burada düşmənin mina sahəsi olduğunu müəyyən edir. Sovet tanklarının bu sahədən itkisiz keçməsi üçün lazımi tədbiri görür. Bu qəhrəmanlığına görə onu 1943-cü ilin fevralında "İgidliyə görə" medalı ilə təltif edirlər (37-ci ordu qoşunları üzrə 020HN-li əmr).

1943-cü ildə onu Sverdlovsk şəhərinə hərbi-siyasi təhsilini artırmaq üçün göndərilir. O, hərbi məktəbi bitirdikdən sonra kapitan rütbəsi alır. Artıq 1943-cü ilin iyulunda o, 14-cü Novqorod-Şimal Mühəndis-istehkamçı briqadasının 169-cu mühəndis-istehkamçı batalyonunun patorqu kimi xidmətini davam etdirir. Buradakı xidmətinə görə 1943-cü ilin oktyabrında 2-ci dərəcəli Vətən Müharibəsi Ordeni ilə təltif edilir.

(Ə.Əsədovun Sverdlovsk şəhərində hərbi-siyasi təhsilini bitirdikdən sonra çəkirdiyi şəkil, 1943-cü il). Təltif üçün təqdimat vərəqində deyildiyi kimi kapitan Ə.Əsədov batalyonda partiya işini yüksək səviyyədə təşkil etməsi ilə yanaşı düşmənlə döyüşlərdə fəal iştirak edir, əsgərləri döyüşə ruhlandırır. Çox qısa bir müddətdə döyüş dəstələrinin üç çaydan keçməsinə şəxsən təmin edir.

1943-cü ilin avqustunda Sev çayı, həmin ilin sentyabrında Desna çayı, oktyabrında isə Soj çayı üzərində körpü salınması və döyüş sursatlarının döyüşən hissələrə vaxtında və itkisiz çatdırılması müharibənin gedişində mühüm rol oynadı. Polk komandirinin yazdığı təqdimatda oxuyuruq ki, Soj çayını keçərkən Əsədov yerli əhalidən ibarət olan 200 nəfəri səfərbər edərək düşmənin arası kəsilməyən artilleriya atəşi altında 130 metr uzunluqda 60 ton yükkeçirmə qabiliyyəti olan körpünün 3 gün ərzində tikilməsini təmin etmişdir. Bu isə qoşun hissələrinin hücumunu asanlaşdırmış, düşmənin geri çəkilməsinə səbəb olmuşdur.

Artıq 1944-cü ilin yayı idi. Müharibə Polşa ərazisində davam edir. Əli Əsədov 2-ci Belorusiya cəbhəsində 307-ci atıcı diviziyasının 1019-cu atıcı polkunda batalyon komandirinin siyasi hissə üzrə müavini kimi xidmətini yerinə yetirir.

1944-cü ilin 18 avqustunda polk komandiri podpolkovnik Şulqin Ə.Əsədovun təltif olunması üçün təqdimat yazıb. Həmin təqdimatı oxuduqca Əli Əsədovun nə qədər qorxmaz, cəsarətli olması, insanları arxasınca hücumla aparmaq bacarığı həm təsəccüb, həm də qürur hissi yaradır. Bu təqdimatda deyilir ki, Əsədov döyüş zamanı rota komandirlərinə praktiki kömək göstərir, özü hər zaman igidliyi ilə döyüşçülərə nümunə olur. 1944-cü ilin 24 iyulundakı döyüşdə düşmənin əks-hücumunun qarşısını alarkən siyasi rəhbər olmasına baxmayaraq 4-cü atıcı rotaya başçılıq edərək cinah atəşi ilə faşist halqasını yarmış, düşmənin üç pulyemot nöqtəsini, 20 əsgərini məhv etmişdi.

Həmin ilin 30 iyulunda Polşanın Ştabin adlı ərazisində yuxarıda göstərilən rota ilə düşmən arxasına keçir və düşməni gözənlənməyən zərbə endirir. Nəticədə düşmənin dörd pulyemot nöqtəsi, 30-dək əsgəri məhv edilir, 33 əsgəri isə əsir götürülür.

1944-cü il avqustun 5-də düşmən çox böyük piyada qüvvə ilə Avqust kanalının qərb sahilində, Belostok vilayətinin Pekutovo kəndi ərazisində hücumu keçir. 1-ci və 2-ci atıcı batalyonlarının ştabı düşmənin mühasirəsinə düşür. Faşistlər ştaba can atırlar, məqsəd polk komandirini, 1 və 2-ci atıcı batalyonlarının komandirlərini əsir götürmək idi. Elə bu zaman Ə.Əsədov avtomat silahla düşmənin 10 əsgərini məhv edir, digərləri isə döyüş meydanından qaçırlar. Bununla da Əsədov ştabdakı zabitlərin mühasirədən çıxmasını təmin edir. Bu döyüşlərdə göstərdiyi şücaətə görə Əli Əsədovu Qırmızı Bayraq Ordeni ilə təltif etmək üçün təqdimat verilir.

2-ci Belorus cəbhəsinin 50-ci ordu qoşunları üzrə 17 sentyabr 1944-cü il 0460 № li əmri ilə kapitan Əli Əsədov Qırmızı Bayraq Ordeni ilə təltif edilir.

Əldə etdiyimiz sənədlərə baxanda görmək olar ki, döyüşlərdə iştirak etməyə başladığı 1942-ci il də daxil olmaqla müharibənin bitdiyi 1945-ci ilə qədər Əli Əsədov hər il ordenlə təltif edilmişdir. Tarixdən bilirik ki, bu müharibədə ordenlər ancaq xüsusi hallarda, təltif edilənlərin göstərdiyi igidliyə, şücaətə görə verilir.

Babam Əli Əsədova sonuncu ordenini - 1-ci dərəcəli Vətən Müharibəsi Ordenini almaq qismət olmadı. Polk komandiri podpolkovnik Şulqin 1945-ci il fevralın 11-də onun təltif edilməsi haqqında təqdimat verir. Həmin təqdimatda deyilir ki, kapitan Əsədov şəxsi heyətin siyasi və tərbiyəvi işini yüksək səviyyədə təşkil etməklə yanaşı 1945-ci ilin yanvarında aparılan hərbi əməliyyatlarda həmişə öndə olmuşdur.

1945-ci il yanvarın 26-da İohannisburq stansiyası ərazisində sovet qoşunlarının döyüş xəttini keçməyə çalışan 35 nəfərdən ibarət alman avtomatçıların qarşısını almaq çox vacib idi. Kapitan Əsədov 5 nəfər döyüşçü ilə onların qarşısını kəsir, 20 düşmən əsgəri məhv edilir, digərləri isə qaçmağa üz qoyur.

1945-ci il fevralın 2-si möhkəm döyüşlər gedir. Bu vaxt 6-cı atıcı rotada olan Əsədov rotanı hücumu qaldırır, düşmənin say cəhətdən çox üstün olmasına baxmayaraq, onu əlverişli müdafiə hüdudlarından vurub çıxarır. Bu da döyüşün təleyini həll edir.

1945-ci il fevralın 6-da Lounau stansiyası uğrunda gedən döyüşlərdə kapitan Əsədov bir qrup əsgərlə gizli şəkildə düşmənin mövqelərinə yaxınlaşır, daş binalarda quraşdırılmış üç pulyemot nöqtəsini məhv edir ki, bu da batalyonun düşməni istehkam-dayaq məntəqəsindən qovub çıxarmasına və stansiyanı ələ keçirməsinə səbəb

olur.

1945-ci ilin yanvar və fevralında göstərdiyi igidliyə görə 3-cü Belorusiya cəbhəsinin 50-ci ordu qoşunları üzrə 012H №li 24 fevral 1945-ci il tarixli əmri ilə Suvorov ordeni 307-ci atıcı diviziyası 1019-cu atıcı polkunun batalyon komandirinin siyasi hissə üzrə müavini kapitan Əli Əsədov 1-ci dərəcəli Vətən Müharibəsi ordeni ilə təltif edilir.

İrəlidə qeyd etmişdim, bu ordeni almaq ona qismət olmadı, çünki ailəsinin aldığı bildirişdə yazıldığı kimi, Əli Əsədov Vətən uğrunda döyüşlərdə hərbi anda sadıq qalaraq igidlik və qəhrəmanlıq göstərərək 1945-ci il fevralın 16-da həlak olmuş və hərbi ehtiram göstərilməklə Könqşberq dairəsinin Livialent kəndində dəfn edilmişdir.

Əli Əsədovun övladları və nəvələri həmişə onunla fəxr edirlər, həyatda ona layiq olmağa çalışırlar.

Bunu da qeyd etmək lazımdır ki, onun böyük oğlu İncilab Əsədov da İkinci Dünya Müharibəsində yaponlarla döyüşlərdə iştirak etmiş, döyüşlərin birində yanında partlayan mərmiyə görə möhkəm kontuziya almışdı. Müharibədən sonra şəhər poliklinikalarında həkim işləmişdir. Hazırda vəfat etmişdir. Bu şəkli İncilab Əli oğlu Əsədov (ortada oturan) müharibədə olarkən döyüş dostları ilə birgə çəkmişdir.

Əli Əsədovun kiçik oğlu Sabir Əsədov tikinti mühəndisi kimi işləmiş, respublikanın demək olar ki, hər bir bölgəsində tikilən dövlət obyektlərində tikinti rəisi, sahə rəisi kimi fəaliyyət göstərmiş, çox ləyaqətli bir ömür yaşamışdır. Hazırda vəfat etmişdir.

Atam Sabir haqqında onu da qeyd etməliyəm ki, babama məhəbbət, hörmət, övladlarının ürəklərində çox böyük yer tutmasının səbəbi məhz atam Sabirdir. Biz uşaq yaşlarından onun babamız barədə söhbətlərini eşidirdik. Atasının döyüş yolunu öyrənmək üçün etdiyi çabaların şahidi idik. Atam İkinci Dünya Müharibəsi haqqında nəşr edilən bütün kitabları tapıb oxuyardı. Onun böyük kitabxanasının çox hissəsini bu kitablar təşkil edirdi. Atam bizdə bu kitablara, müharibə mövzusunda çəkilən filmlərə çox böyük maraq yaratmışdı. Hələ indi də mən belə filmlərdən yan keçə bilmirəm, mənə elə gəlir ki, həmin filmə atamla birgə baxıram, onu yanımda hiss edirəm. Bu yazını yazmağa mənə bəlkə də atamın qarşısını hesabət vermək istəyi vadar edib. Belə düşüncəyə ki, o, övladlarının, nəvələrinin onun qiymətləndirdiyi, qoruduğu dəyərlərə sadıq qaldıqlarını mütləq biləcəkdir, bundan xəbər tutacaq, ruhu sevinəcəkdir.

Məqalənin sonunda bunu da qeyd etməyi özümə borc bilirəm ki, ana babam - İmanov Qubalı Müseyib oğlu da bu müharibədə itkin düşmüşdür. Ana nənəm danışırdı ki, Qubalı baba təyyarəçi olub. Düzdür, uşaq olarkən buna çox da inanmırdıq ki, yeddi sinif təhsili olan kəndli balası necə təyyarəçi ola bilər? Lakin yene arxivlərdən əldə etdiyimiz sənədlərdə İmanov Qubalının həqiqətən təyyarəçi olduğunu öyrəndik. Ona görə də nənəmin danışdığı bir əhvalatın da uydurma olmadığına inandıq. Belə bir əhvalatı hər hansı zamanda bədi əsərdə oxusaq yazıçının təxəyyülünə heyran qalardıq.

Əhvalat isə belə olmuşdu, təxminən 1943-cü ildə həyat yoldaşı İmanov Qubalıdan bir məktub alır. Məktub Bakıdan yola salınmışdır. Məktubda deyilir ki, bizi təyyarə ilə Bakıya göndəriblər. Təyyarə hərbi aerodromda yer enəndə təyyarədəkilərdən birinin Əli Əsədov olduğunu gördüm. Çox səmimi görüşdük, bu məktubu elə buradaca yazıb ona verdim ki, Bakıdan yola salsın. Onu da deyim ki, hər iki babam eyni kənddən idilər və uzaq da olsa qohumluqları var idi. Bu məktub Qubalı babamın sonuncu məktubu olur. Qubalı baba haqqında topladığımız sənədlərdə onun itkin düşdüyü deyilir. Ehtimal ki, cəbhə xəttindən geri qayıdarkən təyyarə vurulub.

Qeyd etmək istəyirəm ki, Qubalı babamın da övladları onun adını həmişə uca tutmuş, ona layiq olmağa çalışmışlar. Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin 1993-cü ilin noyabrında xalqa müraciətindən dərhal sonra Qubalı babamın oğul nəvələri Elşad, İbrahim, Xəqani Qarabağ cəbhəsinə gedirlər. Babalarının adına layiq şəkildə vuruşur, ancaq yaralanandan sonra geri qayıdırlar.

Biz fəxr edirik ki, belə babaların övladlarıyıq, həmişə də onların adlarına layiq yaşamağa, müstəqil Azərbaycanın layiqli vətəndaşları olmağa çalışırıq

Mələhət Əsədova
II Dünya müharibəsi iştirakçısı
Əli Əsədovun nəvəsi

Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Cəmil Əhmədov

İyirmi yaşlı Cəmil Əhmədovun heykələ çevrilməsi elə söhbət açacağımız qəhrəmanlığın tarixidir. Bu qəhrəmanlığın tarixi oradan başlayır ki, 1924-cü ildə Novruz bayramından onca gün keçmiş Cəbrayıl rayonunun Cəbrayıl qəsəbəsində Qalalı məhəlləsində, həyətinə iki tut ağacı bitmiş dəmir taxtapuşlu evlərdən birində dünyaya bir oğlan uşağı gəldi. O, adi dolanısqılıq ailənin ilki idi. Adını Cəmil qoydular. Dörd yaşında ikən bir şəkli qalıb. Yaxası ağ hörməli, ağ köynəkli tərtemiz uşağın çöhrəsində, açıq alnında bu yaşa az xas olan dalğınlıq görünür. Gözləri isə onun heykəlinin gözlərinə olduqca bənzəyir.

Cəmilə məktəbə qonşuluqda yaşayan Aminə müəllimə apardı. Yaşı çatmadığından onu birinci sinfə şərti götürdülər. Dərslərini əla oxuyurdu. O, uşaq kimi uşaqlara qoşulurdu, amma elə bil həmişə təkdidi. O da tarçalır, futbol, voleybol oynayır, amma bunlar onun əyləncəsi deyildi. Onun kitabları, dərsləri, elmdir.

Heç bilmədiklər böyük otaqlarının yuxarı başında qoyulmuş rəf nə zaman cildlərlə doldu. Öz ədəbiyyatımız, dünya və rus ədəbiyyatı, riyaziyyat, fizikaya aid elmi-populyar əsərlər, jurnallar. Şeir yazmağa başlamışdı. Hamının gözü Cəmilə idi. Onun vəsiqələri, sinifdən-sinfə keçid kağızları qalırdı. Birinci sinifdən onuncu sinfə qədər bütün qiymətləri "əla" idi. 1941-ci ildə orta məktəbi bitirən Cəmilin 17 yaşı var idi.

Müharibənin başlanması xəbəri Cəbrayıl da gəlib çatdı. Müharibənin nə demək olduğunu tezliklə bu balaca qəsəbənin sakinləri də hiss edəcəkdilər.

Cəmilgili 1942-ci il mart ayının 3-də apardılar. Qəsəbədə on səkkiz nəfəri belə yola saldılar: "Gedirsiniz komandirlik məktəbinə. İki il təhsil alacaqsınız, ona qədər əsgər, çağırışçı yaşınız çatacaq". Lakin bir həftədən sonra Cəmil evə qayıtdı. Gəncləri yoxlamadan keçirdib evlərinə qayıtmışdılar. Qabaqdan Novruz bayramı gəlirdi. Ailə üzvlərinin sevinci yerəgöyə sığmırdı ki, Cəmil bayramı evdə keçirəcək. Martin iyirmi ikisində işdən evə qayıdan Cəmil onlara bildirdi ki, çağırış gəlib, o gedir. Yağışlı bir axşam, şər qarışarkən, onu anası-atası yola saldılar. Bayram xərəyi sobanın üstündə qaldı, qapağı qaldırılmadı... Sonra məktublar gəlməyə başladı. Bu məktublarda hərbi yolları ömür yoluna çevrilmiş gənc əsgərin, komandirin təəssüratları öz əksini tapırdı. "Yaxınlaşırsınız"... "Səslərini eşidirik..." "Bir dəfə döyüşə girib çıxdıq"... "bir də... bir də...". Yaralanan Cəmilə bir müddət məktub gəlmiş. Əllərini az qala üzdukləri vaxt birdən yenidən məktublar gəlməyə başlayır. Biləyindən yaralanmışdı. Yazırdı ki, yaram yüngüldür və tezliklə cəbhəyə gedəcəyəm. Bu "yüngül yaradan" o, Dağıstanda İzberq stansiyasındakı hərbi xəstəxanada dörd ay yatdı, sağalır hissəyə getdi. O, yenidən cəbhəyə yollandı. "Mən tezliklə görüşəcəyimizə əminəm. Yəqin siz də şanlı Qızıl Ordumuzun hücumunu oxuyursunuz. Əgər işlər bu

qayda ilə getsə tezliklə nemes köpəklərinin axırına çıxarıq. Yaman günün ömrü az olar."

Cəmil bu qayda ilə döyüşür, arada dincəlir, yenə cəbhəyə gedir, yaralanır, sağalır, bir də döyüşlərə yollanırdı. İkinci, üçüncü dəfə yaralandığını da onda yazırdı ki, artıq sağalır cəbhəyə dönmüş olurdu. "... Ata! "Komandanlığın döyüş tapşırıqlarını nümunəvi yerinə yetirdiyimə görə və bununla da mərdlik və igidlik göstərdiyimə görə" məni "Qırmızı ulduz" ordeni ilə təltif etdilər. 18.III.44."

"Ancaq indi yəqin ki, gec məktub alacaqsınız. Çünki sizdən çox-çox uzaqdayam. Qomel şəhərinin (Belarusiya) yaxınlığında. 18.05.44".

O, 24-26 iyun 1944-cü il tarixlərində Belarusiyanın Prujinişa və Malın kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə ağır yaralanmış və hospitala göndərilmişdir.

"Mənim üzümdə, bədənimdəki yaralar hamısı sağaldı. Məni yaxşı döyüşdüyümə görə "Aleksandr Nevski" ordeni ilə təltif etdilər. İndi döşümdə iki orden var. Məndən heç nigaran qalmayın.. Məndən bütün ailəmə və qonşulara salam. Öpürəm sizi. 29.09.44. Polevaya poçta 48581 A. Axmedov D.M."

Bu onun son məktubu oldu.

Sonra Cəmilin ata kimi sevdiyi "Böyük komandir" adlandırıldığı qvardiya polkovniki İ.İ. Belkindən məktub gəldi: "Əziz ana Tavad, salam! Sizə oğlunuz Cəmil Əhmədovun son döyüş fəaliyyəti, onun axırınıcı dəfə necə yaralandığı və həlak olduğu barədə yazırıq... Belarusiyada, Prujinişa adlı yaşayış məntəqəsində düşmən müdafiəsini yarmaq uğrunda döyüşdə sizin oğlunuz leytenant Əhmədovun başçılıq etdiyi atıcılar vzvodu birinci olaraq həmləyə keçdi. Onlar düşmənin ön cərgəsinə girdilər, əlbəyaxa vuruşma başladı. Döyüşçülər birinci səngərləri alarkən yaralansa da vzvodu başsız qoymayan komandirlərinin igidliklərindən ruhlanıb işğalçılara aman vermədən məhv edirdilər. Həmin döyüşdə Cəmilin vzvodu 50 frits qırdı. Cəmil özü isə 10 hitlerçi məhv etdi. Ən çətin döyüş tapşırıqlarına leytenant Cəmil Əhmədovun vzvodu göndərilirdi. Komandanlıq ona inanırdı. Vzvodu bacarıqla idarə etdiyinə görə o, "Aleksandr Nevski" ordeni ilə təltif edilmişdi. İkinci gün Əhmədovun vzvodu əks həmləni edirdi. O, ikinci dəfə yaralanmışdı, amma vuruş meydanından çəkilməyib vzvoda komandanlıq edirdi. Cəmil vzvodu ilə düşməne atəş açmağa yaşayış məntəqəsinə girdi. Burada Cəmil Əhmədov üçüncü dəfə yaralandı. Amma yenə də döyüşdən çıxmıdı. Pinski şəhərinin azad olunması ilə əlaqədar çox əhəmiyyətli döyüş tapşırıqlarına mərdlik və igidliklə yerinə yetirdiyinə görə mən leytenant Cəmil Əhmədovu "Sovet İttifaqı Qəhrəmanı" adı almağa təqdim etdim. Narev çayı sahilində Zalupitsa (Polşa) yaşayış məntəqəsinə azad etmək uğrunda döyüşdə leytenant Əhmədov artıq rotaya komandirlik edirdi. Bu döyüşdə Cəmil üç dəfə yaralandı. Onu döyüş

meydanından çıxartdıqda bir mərmii çarpanağından dördüncü dəfə, ölümcül yaralandı. Ölüm bizi sıralarımızdan ən yaxşı, ən sədaqətli və ən qorxmaz bir komandiri ayırdı.

Sovet İttifaqı Qəhrəmanı qvardiya leytenantı Cəmil Əhmədovun parlaq xatirəsi bizim qvardiyaçıların ürəyində heç zaman sönməyəcək. Sizə dərin ehtiramla, Qv. Polkovniki İ.İ. Belkin."

SSRİ Müdafiə Nazirliyinin arxivindən, Cəmil Əhmədovun "Sovet İttifaqı Qəhrəmanı" adı alması üçün təqdim edilmiş təltif vəərəqindən : "12.02.44-cü il tarixdə "Qızıl ulduz" ordeni ilə mükafatlandırılmışdır. "SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin 24.III.1945-ci il fərmanı ilə yol.Əhmədov C.M. Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülmüşdür".

Polşa Xalq Respublikasının Qırmızı Xaç Cəmiyyətinə xatirədə onun əbədi ünvanı belə qeyd edilir: "Varşava, Sovet döyüşçülərinin məzaristanı, Qəhrəmanlar xiyabanı, 274-cü məzar. qv.leytenantı Əhmədov C.M. 1924-17.X.44."

Müharibə bitdikdən üç il sonra Cəbrayıl da çinar altında, kəhrizin üstündə Cəmilin heykəli qoyuldu. Bitirdiyi orta məktəb Cəmilin adını daşıyırdı. Məktəbin həyətinə Cəmilə ev muzeyi tikildi. Bu muzeydə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Cəmil Əhmədovun şəxsi əşyaları, cəbhədən göndərdiyi, qələbəyə inamla yazdığı əsgər məktubları sərgilənirdi: "Görüş günü uzaq deyil... Mən görüşəcəyimizə əminəm!"

Quliyeva Yaqut Sabir qızı
Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Cəmil Əhmədovun qardaşı qızı, həyat və döyüş yolunun tədqiqatçısı, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, AzTu-nun müəllimi

Mənalı yaşamış ömrün işığında

Səfalət, fəlakət, aclıq, qorxu, həyəcan, ölüm-itim daha nələr, nələr...Ürək ağrıdan,qəlbi sarsıdan,əşəbləri tarıma çəkən bu sözlərin başında qanlı-qadalı müharibə durur.

Bəşəriyyətdə gözlənilmədən dinc əhaliyə meydan oxumuş İkinci Dünya Müharibəsindən əsrə yaxın zaman ötür. Amma o müharibənin tökdürdüyü göz yaş vuruşu yaralar qaysaq bağlasa da, nəmi qurusa da, göynərtisi zaman-zaman talelərlə birgə yaşayır. Acınacaqlı, təlatümlü müharibə illərini müharibə veteranları kimi arxa cəbhədə fədakarlıq göstərənərlər də köks ötür-ötürə xatırlayırlar. Əzablı, müdhış illərin canlı şahidi ağbırçək qadın acı xatirələrini söylədikcə kövrəlməyə bilmirdi: "Ay qızım, o həyəcanla yaşadığımız illər heç zaman unudulmayacaq. Məşəqqətli günlərdə adamlar açıqca təqətdən düşür, yerə yıxılıb ölürdülər. İnsan ömrü onda necə də dəyərsiz idi. Adamlar yeməyə bir şey tapmayanda atın yemi -həvici (arpaya oxşar dən) ələkdən keçirir, özlərinə çörək hazırlayırdılar. Çöldə, həyəət-bacada ot-ələf qalmamışdı. Onda subay qız idim. Çalışqanlıqla başqa rayondan taxıl gətirib mal-qara saxlayırdım. İmkan daxilində qonşulara da əl tutardım."

Ağbırçək ananın söylədikləri mənə nağil təsiri bağışlasa da əslində, həqiqətən yaşamış həyat dərsləri idi.

İndi sizə haqqında söhbət açacağım insan da o dövrdə az, lakin mənalı bir ömür yaşayıb. O, 1912-ci ildə Astarə rayonunun Ərcivan kəndində zəhmətkeş ailədə dünyaya göz açıb. Ailənin nübarı kimi əzizləmə-əzizləmə böyüyüb. Orta

təhsildən sonra Bakıda pedaqoji təhsil alıb. 1938-ci ildə təyinatla dağ kəndinə-Pəlikəşə məktəb direktoru təyin olunub. O dövrdə yollar bərbad, maşın yolu olmadığından uzaq məsafəni ya piyada gedər, ya da at ilə hərəkət edirdilər. O,əsl ziyalı kimi millətin gələcəyini düşünərək, tərəddüd etmədən ucqar dağ kəndinə yollanırdı. Bir neçə il orada çalışandan sonra yaxşı işinə görə Şüvi kəndinə təyinatını verirlər. O, harada olursa olsun nüfuzu ilə özünə hörmət qazanır. 1942-ci ildə fevralın 10-da yenicə doğulmuş körpəsinin sevincini duyunca yaşamadan Böyük Vətən Müharibəsinə göndərilir. O, hərbi xidmətdə də özünə hörmət qazanır. Arada ailəsinə məktub yazır,xüsusən,bacısının yanında "sənə tapşırıram" deyib əmanət qoyduğu körpəsinə soruşur və tezliklə qayıdacağını vəd edir.Lakin yazılan pozulmaz deyirlər.Arada üçkənc məktubların da ardı kəsilir.Bacısı daha çox narahat olmağa başlayır.

1943-cü il avqust ayında bir çox ailəyə göndərilən qara kağızdan bacısı da alanda yer-göy başına fırlanır. Qardaşının itkisinə yansa da ata-anasız qalmış körpənin taleyi onu çox düşündürür.

Şimali Qafqazda "171 sayılı" atıcı diviziyasında döyüşmüş müəllim adının dəyərini məsuliyyətlə qoruyuş Nəriman Fəttayev ömrünün qaynar çağlarında ,millətinə hələ çox xeyir verəcəyi zamanda bu dünya ilə vidalaşır.

Artıq ölkədə müharibə bitmişdi.Hər yerdə quruculuq işləri aparılırdı.Heç nədən korluq çəkməyən körpə dil açıb danışmağa başlayır.Onun ilk sözü də

"bibisi " olur.

Bibisi qardaşına verdiyi sözə əməl edir.Körpəni əsl əmanət kimi böyüdür.Sonra özünə ailə qurur.Öz uşaqları dünyaya gəlir.Cəfəkeş ana heç bir zaman qardaşının yadigarı ilə balaları arasında ayrışçılıq salmadan onları birgə böyüdür.

Zahirən atası kimi yaraşıqlı olan Əsgərəli bir gün hərbi xidmətə gedir.Orduyan sonra kənd təsərrüfatı üzrə mütəxəssis olur. Kənddə onun üçün toy çalınır. Ailə qurur. O da atası kimi nəcib xarakteri ilə həm kənd camaatının, həm də bibisinin hörmət və etiramını qazanır.

Statistikadan məlumdur ki, sovet dövründə sovxozlarda tərəvəz bitkiləri daha çox yetişdirilirdi. O dövrdə respublikada "mintonçu" briqada başçısı kimi ad-san qazananlardan biri də müharibə veteranı Nəriman müəllimin oğlu "kommunist" sovxozunun briqadiri Əsgərəli Fəttayev olur. Dövlət onun zəhmətini yaxşıca qiymətləndirir. O, "SSR Dövlət Mükafatı laureatı", "İki dəfə Qırmızı Əmək Bayrağı" ordeni,"Leninin 100 illik yubiley medalı", "Kənd təsərrüfatı nailiyyətləri sərəgisi"nin qızıl,gümüş, bürünc, "İki dəfə Lenin komsomolu"nun gümüş, bürünc medalları, "Dörd dəfə Respublika sosializm yarışının qalibi" döş nişanı, çoxlu fəxri fərmanlarla və "Volqa"markalı maşınla mükafatlandırılıb.

Bütün bunlara sevinən bibisi kaş qardaşım sağ ola idi,bu gözəl günləri görə idi deyərək köks ötürərdi.

Dövlətimiz Böyük Vətən Müharibəsinin 75 illiyini təntənə ilə qeyd etməyə hazırlaşır. Qanlı -qadalı müharibənin şahidi olmuş yüzlərlə azərbaycanlılardan biri kimi nə Nəriman

Fəttayev, nə də onun nübar balasını əzizləyə-əzizləyə böyütmüş Gülçöhrə ana həyatda var. Onların xatirəsini və atasının adını oğlunda yaşadan Əsgərəli Fəttayev ömrünün 78-ci baharını yaşayır.Bu yerdə atalar sözi yada düşür "Ot kökü üstə bitər". Nəriman müəllim el-obasında əsl ziyalı kimi necə tanınmışdısa oğlu da atasının adına layiq bir ömür yaşayır.

Bəli,qanlı-qadalı müharibə milyonlarla insana ölüm hökmü oxumuş,minlərlə insanı yarıcan,şikəst etmiş,bədəninə müharibənin qəlpəsini sapdırmışdı.Illər keçir,nəsillər dəyişir.

İstər odlu-alovlu illərdə ,istərsə də arxa cəbhədə yaşamış insanlar tədricən bu həyatla vidalaşırlar.Onlardan gənc nəslə yadigar qalan acılı-şirinli xatirələrlə yanaşı,vətənpərvər ruhda mübarizəsinə yaşamış ömürləri örnək olaraq əbədi yaşayacaq...

Gülnar Əsədli
yazıcı, publisist
Astarə

Yusif Yusifovun ömür dünyası

Yusif İsfalı oğlu Yusifov 1941-ci ildə Şamaxı rayonunun Cəmcəmli kəndində dünyaya göz açır. Kənddəki yediillik məktəbi bitirdikdən sonra sənədlərini Salyandakı kənd təsərrüfatı texnikumuna verir və qəbul olur. Burada aqronom ixtisasına yiyələnir. Əvvəlcə Şamaxı rayonunun təsərrüfatlarında öz ixtisası üzrə, sonra isə doğma kənddəki sovxozda rəhbər vəzifələrdə çalışır. Təsərrüfatda çalışmaqda Rusiyanın Pskov şəhərində təhsilini qiyabi davam etdirir. O, bir sıra yazıları ilə mətbuatda tanınmağa başlayır. Qələmini "Yeni Şirvan" rayon qəzetində sınıyan Yusif Yusifov "Sovet

həlak olmuş və itkin düşən həmyerlilərimizə həsr olunmuşdur. Kitabın əvvəlində verilmiş S. Vurğunun aşağıdakı misraları insana təskinlik və qüvvət verir:

Alqış
Vətən torpağını candan
Əziz bilənlərə!
Alqış olsun həyat üçün döyüşlərdə
önlərə!

Onun "İkinci ömür yaşayanlar" kitabı 2002-ci ildə nəşr olunur. Bu kitabda Böyük Vətən müharibəsindən sağ- salamat qayıdan sakinlərdən bəhs olunur:

Cəmcəmlilər - əmim, dayım
Xoşbəxt ilim, günüm, ayım
İgidlər arxam, harayım,
Ön cəbhədə vuruşdular,
Qələbədə payları var.

Artıq onun kitabları bir qəhrəmanlıq salnaməsinə çevrilirdi. Belə ki, "Biz sizdən öyrəndik qəhrəmanlığı" kitabı da oxucularını sevindirdi. Kitabda xalq qəhrəmanları Cavanşir, Babək, Koroğlu, Qaçaq Nəbi bir örnək kimi göstərilir. Məhz Qarabağ torpağında igidliklə döyüşmüş və ağır vuruşların birində həlak olmuş həmyerlimiz Rauf Babaşovun da xatirəsi bu kitabda geniş yer almışdır:

Yaranışdan sevindin,
Hünərindən öyündün.
Kəndimin ilk şəhidi,
Uca heykələ döndün.

Əmək veteranı olan Y. Yusifovun bir-birinin ardınca "Ana torpağın əmək adamları", "Mənim alim qardaşım", "Ana Vətən çağırır", "Mənim ömür dünyam" və "Atamı axtarıram" kimi kitabları bir-birini əvəzlədi.

Y. Yusifovun "Atamı axtarıram" kitabını vərəqləyəndə, həqiqətən, onun atasının üzünü belə görmədiyi yada düşür.

Atası İsfalı kişi 1939-cu ildə Ağ Fin - Sovet müharibəsinin iştirakçısı olmuşdur. 1940-cı ilin sonunda Vətənə dönmüş və 1941-ci ilin iyun ayında cəbhəyə yola düşmüşdür. Axırncı məktubu 1942-ci ilin yanvar ayında Ukraynanın Melitopol şəhərindən gəlmişdir. Sonra isə şəhər uğrunda gedən döyüşdə itkin düşdüyü bildirildi:

Atamı axtarıram,
Melitopol elində.
Burda dili lal olur,

Çəmənini də, çölünü də...

Yalnız Yusif onun bir şəklini əldə etmiş, sevincini onunla bölmüşdür. Onun vətənə bağlılığı həmişə hiss olunurdu. Böyük Vətən müharibəsinin 40 illiyi ilə əlaqədar həlak olanların xatirəsini əbədləşdirmək üçün doğma kənddə "Naməlum abidə" ucal-

dıldı. Təşəbbüscüləri artıq dünyalarını dəyişmiş Mikayılov Seyidməmməd və Yusifov Yusif oldu. Həmin abidə kənd əhalisinin ziyarətəgah yerinə çevrilmişdir.

Yusifovun bu əməyi həmişə qiymətləndirilmişdir. O, həm Yazıçılar, həm də, Jurnalistlər Birliyinin üzvi idi. Məktəbdə tədbirlər zamanı şagirdlər çox vaxt Yusif Yusifovun kitablarına müraciət edirlər. Onun kitablarına elm adamları da yüksək qiymət vermişdir.

Respublika Xatirə Kitabı Nəşriyyatının baş redaktoru N. Həsəneliyev: - Belə xatirə kitabları gənclərimizin hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsində müstəsna rol oynayır. Bunun davamlı olmasını arzulayıram.

Filologiya elmlər namizədi F. Əsgərli: - Qələm dostumuz Yusif Yusifovun kitabları müqəddəs və mənalı fəaliyyətə həsr edilmişdir. Bu əsərləri ilə bir qəhrəmanlıq dastanı yaratmışdır.

Coğrafiya elmləri namizədi, dosent R. Əhlimanov- Yusif müəllimin imzası mənə çoxdan tanışdır. Həmyerlimin məqalələrini həmişə "Yeni Şirvan" rayon qəzetindən izləyirdim. Yaxşı bir yazar olduğuna inanırdım. O, bunu öz kitabları ilə bir daha sübut etdi.

Yusif Yusifov 2011-ci ildə dünyasını dəyişdi. Bu gün onun ömür-gün yoldaşı Mirəs xala övladları və nəvələri ilə bu ocağın işığını şölələndirməkdədir.

Məhəmməd Bayramov
Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü

kəndi", "Kommunist" qəzetlərində və "Təşviqatçı", "Kənd həyatı" və s. kimi jurnallarda öz yazıları ilə çıxış edir. Məhz vaxtında "Sovet kəndi" qəzetinin 50 illiyi ilə əlaqədar Azərbaycan Ali Sovetinin Fəxri Fərmanına layiq görülür.

Y. Yusifov üzünü belə görmədiyi atasını Böyük Vətən müharibəsində itirir. Ata niskili və vətənə olan məhəbbət daima bu insanı rahat buraxmır. Bilirik ki, İkinci Dünya müharibəsi bəşər tarixinə ən qanlı, ən dağıdıcı müharibə kimi daxil oldu. Bu müharibə xalqımıza da bəlalər gətirdi. Qobustan rayonunun Cəmcəmli kəndindən də igid oğullar könüllü olaraq cəbhəyə yola düşdülər. Müharibəyə gedən 112 nəfərdən 56-sı geri dönmədi. Məhz Y. Yusifov qələmini bu yönəmə tuşladı. "Cəmcəmli kəndinin igid oğulları" adlı ilk kitabı Respublika Xatirə Kitabı Nəşriyyatı tərəfindən nəşr edilərək 2000-ci ildə oxucuların ixtiyarına verildi. Kitab Böyük Vətən müharibəsində və Qarabağ torpağında

XOCALI FACİƏSİ QURBANLARININ XATİRƏSİ YAD EDİLDİ

Xocalı soyqırımının 28-ci ildönümü ilə əlaqədar Cəlilabad rayon Veteranlar Təşkilatının təşkil etdiyi tədbirə rayonun əmək və müharibə veteranları ilə yanaşı, ayrı-ayrı idarə və müəssisələri təmsil edən nümayəndələr, yaradıcı ziyalılar və rayonun ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edən gənclər də dəvət olunmuşdu. Heydər Əliyev adına Yaradıcılıq Mərkəzində keçirilən mərasimdə tədbir iştirakçıları öncə Xocalı faciəsinin qurbanlarının əziz xatirəsini bir dəqiqəlik sükutla yad etdilər. Sonra rayon Veteranlar Təşkilatının sədri Əliheydər Əsədov tədbiri giriş sözü ilə

açaraq nankor qonşularımız olan ermənilər tərəfindən xalqımızın başına gətirilən Xocalı faciəsindən ətraflı məlumat verdi. O, vurğuladı ki, erməni təcavüzkarlarının Azərbaycan xalqına qarşı törətdikləri Xocalı soyqırımını 613 nəfərin, o cümlədən 106 qadının, 63 azyaşlı uşağın, 70 qocanın həyatına son qoymuş, 487 nəfər şikəst olmuş, 1275 dinc sakin əsir götürülmüş, 150 nəfər itkin düşmüşdür. Xocalı faciəsində 8 ailə bütövlükdə məhv edilmiş, 24 uşaq hər iki valideynini, 130 uşaq isə valideynlərindən birini itirmişdir. Bu cinayətdə 56 nəfər xüsusi qəddarlıqla və amansızlıqla qətlə yetirilmişdir. Onlar diri-diri yandırılmış, başları kəsilmiş, üzlərinin dərisi soyulmuş, körpə uşaqların gözləri çıxarılmış, süngü ilə hamilə qadınların qarınları yarılmışdır. Ermənilər hətta meyitləri də təhqir etmişlər. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə erməni silahlı birləşmələrinin sovet ordusunun Xankəndindəki 366-cı motoatıcı alayı ilə birləşdirilmiş cinayət istər Qarabağ müharibəsi, istərsə də dünya müharibələri tarixində dəhşətli nəticələrinə görə ən dəhşətli kütləvi terror hadisələrdəndir. Bu kütləvi

insan qırğını bəşər tarixində oxşarı olmayan vəhşilik kimi dəyərləndirilməlidir.

Tədbirdə çıxış edən veteranlardan Hacı Təyyar Əliyev, Kamran Sadıqov, Akif Hüseynov, Cəlilabad rayon icra hakimiyyətinin məsul işçisi Varid Əsgərov, rayon Gənclər və İdman idarəsinin rəisi Elçin Hüseynov, Ombudsman aparatının Cəlilabad Regional Mərkəzinin rəhbəri Ziya İsmayılov, "Sözün işığı" jurnalının baş redaktoru Ədalət Salman, Masallı Regional Mədəniyyət idarəsinin nümayəndəsi Elnur Atakişiyev,

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvlərindən Əfrahim Abbas, Meyxoş Abdullah, İman Abdulla, Xeyrulla Şahbazov, Qurban Əhməd və başqaları Xocalı soyqırımını ilə bağlı ürək ağrısı ilə danışıqlar. Çıxış edənlər bir daha qeyd etdilər ki, ümummilli lider Heydər Əliyev Xocalı soyqırımının tanınmasının əsas səbəbkarı, təşəbbüskarı olmuşdur. Ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə əsrin bu böyük faciəsi dövlət tərəfindən öz qiymətini aldı. 1995-ci il 24 fevralda

Milli Məclisin dünya parlamentlərinə və beynəlxalq təşkilatlara Xocalı soyqırımını ilə bağlı müraciəti oldu.

Ulu öndər Heydər Əliyev Xocalı soyqırımını barədə haqlı olaraq qeyd edirdi ki, faciənin əsl beynəlxalq hüquqi-siyasi qiymət alması, onun ideoloqlarının, təşkilatçıların və icraçıların layiqincə cəzalandırılması bütövlükdə insanlığa qarşı yönəlmiş belə qəddar aktların gələcəkdə təkrarlanmaması üçün mühüm şərtidir.

H. Əliyevin siyasi kursunun layiqli davamçısı, möhtərəm prezidentimiz İlham Əliyev Xocalı faciəsi haqqında danışıqarkən demişdir: "Xocalı faciəsi iki yüz ilə yaxın bir müddət ərzində erməni millətçilərinin və onların havadarlarının xalqımıza qarşı apardığı etnik təmizləmə və soyqırımını siyasətinin davamı və qanlı səhifəsi idi."

Tədbirin sonunda yazıçı Meyxoş Abdullahın rus dilində nəşr olunmuş Xocalı faciəsindən bəhs edən "Plenniua" («Əsir qadın») romanı tədbir iştirakçılarına paylanmışdır.

Azərbaycan xalqı və dövlətimiz Xocalı faciəsini heç vaxt unutmur və unutmayacaqdır.

Ədalət Salman,
Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü

Qəhrəman, qocaman veteranlarımız

Böyük Vətən Müharibəsi veteranı
Mikayılov Oruc Cəbrayıl oğluna

Hörmətli Oruc müəllim,
Azərbaycan Respublikası Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatı adından və şəxsən öz adımdan ad gününüz münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm.

İkinci Dünya Müharibəsi illərində Siz Ukrayna cəb-

həsinin ordu hissələri tərkibində hərbi əməliyyatların fəal iştirakçısı kimi şərəfli döyüş yolu keçmişiniz. Vətən qarşısındakı xidmətlərinizə görə orden və medallarla təltif olunmuşunuz. Siz müharibə və əmək veteranı kimi gənclərimiz üçün örnəksiniz.

Hörmətli Oruc müəllim,

Sizi bir daha ad gününüz münasibətilə təbrik edir, Böyük Qələbənin 75 illiyi ərəfəsində Sizə cənsağlığı arzulayıram.

Hörmətlə,

Tofiq Ağahüseynov
general-polkovnik

Azərbaycan Respublikasının Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələri Veteranları Təşkilatının sədri

Böyük Vətən Müharibəsi və Silahlı
Qüvvələr veteranı, aviasiya podpolkovniki
Quliyev Kazım Seyid oğluna

Hörmətli Kazım müəllim,
Azərbaycan Respublikası Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatı adından və şəxsən öz adımdan anadan olmağınızın 95 illiyi münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm.

İkinci Dünya Müharibəsi illərində Siz, Qafqaz və Ukrayna cəbhəsinin aviasiya hissələri tərkibində hərbi əməliyyatların fəal iştirakçısı kimi şərəfli döyüş yolu keçmişiniz.

Müharibədən sonrakı illərdə də Siz hərbi xidmətinizi davam etdirərək bir sıra rəhbər vəzifələrdə podpolkovnik hərbi rütbəsinədək qulluq etmişiniz. Vətən qarşısındakı xidmətlərinizə görə "Krasnaya Zvezda", "Velikoy Oteçestvennoy Voynı" ordenləri, "Za Boyevıye Zasluqi", "Za Otvaqu" və digər medallarla təltif olunmuşunuz. Siz müharibə və Silahlı Qüvvələr veteranı kimi gənclərimiz üçün örnəksiniz.

Hörmətli Kazım müəllim,

Sizi bir daha yubileyiniz münasibətilə təbrik edir, Böyük Qələbənin 75 illiyi ərəfəsində Sizə cənsağlığı arzulayıram.

Hörmətlə,

Tofiq Ağahüseynov, general-polkovnik
Azərbaycan Respublikasının Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələri Veteranları Təşkilatının sədri

Böyük Vətən Müharibəsi veteran Təhməzov
Əliəkber Ramazan oğluna

Hörmətli Əliəkber müəllim,
Azərbaycan Respublikası Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatı adından və şəxsən öz adımdan ad gününüz münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm.

İkinci Dünya Müharibəsi illərində Siz, ordu hissələri tərkibində Stalinqrada, Polşanın,

Çexoslovakiyanın faşist işğalçılarından azad olunması, Berlinin alınması üzrə hərbi əməliyyatların fəal iştirakçısı kimi şərəfli döyüş yolu keçmişiniz.

Vətən qarşısındakı xidmətlərinizə görə "Krasnaya Zvezda" və Oteçestvennoy Voynı" ordenləri, "Za otvaqu", "Za oboronu Stalinqrada", "Za vzyatiye Berlina" və digər medallarla təltif olunmuşunuz. Siz müharibə və əmək veteranı kimi gənclərimiz üçün örnəksiniz.

Hörmətli Əliəkber müəllim,

Sizi bir daha ad gününüz münasibətilə təbrik edir, Böyük Qələbənin 75 illiyi ərəfəsində Sizə cənsağlığı arzulayıram.

Hörmətlə,

Tofiq Ağahüseynov, general-polkovnik
Azərbaycan Respublikasının Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələri Veteranları Təşkilatının sədri

Odessada 100 yaşlı soydaşımız vəfat edib

Ukraynanın Odessa şəhərində yaşayan həmyerlimiz Ataxan Fərzəliyev 100 yaşında vəfat edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, A.Fərzəliyev İkinci Dünya müharibəsi zamanı Leninqradda ağır döyüşlərdə iştirak edib, Odessanın azad edilməsi uğrunda döyüşüb. Soydaşımız Berlinə qədər döyüşlərin iştirakçısı olub.

Sonradan Odessa şəhərində yaşamağa başlayan həmyerlimiz Ukraynanın ictimai-siyasi həyatında yaxından iştirak edib. 75 il Odessada yaşayan A.Fərzəliyev burada ailə qurub, çoxsaylı nəvə və nəticə sahibi olub.

Emil Hüseyinli
AZƏRTAC-ın xüsusi müxbiri, Odessa

ELAN

İkinci dünya müharibəsinin iştirakçılarının yaxınlarının nəzərinə!!!

Azərbaycan xalqının qəhrəman oğul və qızları tarixin səhifəsinə adlarını qızıl hərflərlə yazıb, azərbaycanlı adını iftixarla daşıyıblar. Onlar daima xatırlanmalı, əbədi yaşamalılardır. Respublika Veteranlar Təşkilatı tərəfindən İkinci Dünya müharibəsində faşizm üzərində Qələbənin 75 illiyi ərəfəsində müharibədə həlak olmuş və ya sonradan vəfat etmiş, eləcə də, sağ veteranların tanınması istiqamətində müntəzəm işlər aparılır.

Hörmətli həmvətənlərimiz, bu vətənpərlilik missiyasında bizə kömək göstərməklə yaxınlarınızın tanınmasına yardımçı olacaqsınız. İkinci Dünya müharibəsində iştirak etmiş şəxslər haqqında informasiya və onların müharibə dövrünə (və ya müharibədən sonra) aid foto şəkillərini aşağıda göstərilən ünvana göndərməyinizi xahiş edirik.

Ünvan: Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Kaveroçkin küçəsi 34
e-mail: az.veteran@mail.ru
Tel: 012 4923681
Fax: 0124927884

Allah rəhmət eləsin

Nizami Rayon Veteranlar Təşkilatı Dövlət Neft Şirkətinin qərargah rəisi Salmanova Süsən Allahverdi qızının həyat yoldaşı Salmanov Ramiq Salman oğlunun vəfatından kədərləndiyini bildirir və yaxınlarına dərin hüznə başsağlığı verir.

"Azərbaycan Veteranı" qəzetinin elektron ünvanına (az.veteran@mail.ru) məqalələrinizi göndərməklə bizimlə əməkdaşlıq edə bilərsiniz. Qeyd edək ki, "Azərbaycan Veteranı" qəzetində dərc olunan məqalələrdəki faktlara və məlumatlara görə müəllif məsuliyyət daşıyır. Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Əziz oxucular, "Azərbaycan Veteranı" qəzeti üçün abunə yazıla bilərsiniz!

Qəzetimizə abunə olmaq üçün:

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ASC-nin Səbail filialı

Hesab nömrəsi AZ33İBAZ38090019442437115209

6 aylıq abunə haqqı - 7.5 AZN, 1 illik abunə haqqı - 15 AZN

Qeyd: Əziz və hörmətli oxucular, "Azərbaycan Veteranı" qəzetinə abunə olmaq üçün "Azərmətbuatyayımı" ASC şöbəsinə, poçtlara, Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatına və Təşkilatın rayon şöbələrinə müraciət edə bilərsiniz.

Əlaqə telefonları: (012) 440- 21-08 (012) 497- 63-58 (111)

Baş redaktor
Ülvi İBRAHİMLİ

Məsul katib
Şəhla QARAYEVA

Qəzet Ədliyyə
Nazirliyində
qeydiyyatda alınıb.
Təsisçi: Azərbaycan
Respublikası
Veteranlar
Təşkilatının Rəyasət
Heyəti

"Azərbaycan
Veteranı" qəzeti.
VÖEN:
1701285981
verilmə tarixi -
23.11.2011

Ünvan: Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu,
Kaveroçkin küçəsi, 34
Əlaqə telefonu: 012 440-21-08
e-mail: az.veteran@mail.ru
Dövlət qeydiyyat nömrəsi - 3486
Dövlət qeydiyyat tarixi -
19.10.2011

Qəzet ayda iki dəfə "Azərbaycan Veteranı"
qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılır,
səhifələrin və "Veteran Nəşriyyatı"
mətbəəsində nəşr olunur.

Qiyməti 1 manat 20 qəpik

Tiraj: 1200